

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:662

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:662 Infrastrukturministerns syn på riksintresset

Bromma flygplats

av Jessica Rosencrantz (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälen till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 11 juni 2015

Näringsdepartementet

Anna Johansson (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2014/15:671

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:671 Överskottsmålet

av Fredrik Schulte (M)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 22 juni 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 10 juni 2015

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Prot. 2014/15:115
12 juni

Interpellation 2014/15:675

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:675 Avhysning av läger och bosättningar
av Johan Forssell (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 3 september 2015.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 4 juni 2015

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Interpellation 2014/15:680

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:680 En ny avfallsutredning
av Ola Johansson (C)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 22 juni 2015. Klimat- och miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 10 juni 2015

Miljö- och energidepartementet

Åsa Romson (MP)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

§ 2 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen:

RiR 2015:13 Regeringens jämställdhetsåtgärder – tillfälligheter eller långsiktiga förbättringar?

§ 3 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motion

2014/15:3097 till näringsutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande

2014/15:UFöU5 Säkerhetspolitisk inriktning – Sveriges försvar för perioden 2016–2020

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden
2014/15:AU9 Integration
2014/15:AU8 Arbetsmiljö

Konstitutionsutskottets betänkande
2014/15:KU20 Granskningsbetänkande

§ 5 Svar på interpellation 2014/15:583 om kvinnors och barns situation i Palestina

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Ärade ledamöter! Amineh Kakabaveh har frågat mig vad jag avser att göra för att förmå den palestinska staten och dess ledning att öka kunskapen om FN:s resolutioner om kvinnors rättigheter, modernisera de palestinska äktenskapslagarna, bekämpa kvinnors diskriminering i arbetslivet samt för att öka kunskapen inom svensk stats- och biståndsförvaltning när det gäller kvinnors situation i det palestinska samhället.

Sverige har betydande erfarenhet av att arbeta med jämställdhetsfrågor i Palestina. Vi strävar dock efter att ständigt utveckla verksamheten för att uppnå största möjliga effektivitet och resultat.

Jag vill i första hand hänvisa frågeställaren till den strategi för Sveriges internationella utvecklingssamarbete avseende Palestina för perioden 2015–2019 som regeringen beslutade om den 30 oktober förra året och som genomförs av Sida. Där framgår att regeringen bedömer att kvinnors situation i Palestina har försämrats de senaste 20 åren och att mycket arbete återstår för att förbättra situationen.

Jämställdhet är en central utgångspunkt för utvecklingssamarbetet. Kvinnors rättigheter, status i samhället, politiska inflytande och ekonomiska deltagande prioriteras, i linje med säkerhetsrådets resolution 1325 och efterföljande resolutioner.

Syftet med Sveriges stöd till rättssektorn och ökad rättssäkerhet är att minska mäns våld mot kvinnor. Genom att i utvecklingssamarbetet främja kvinnors och barns mänskliga rättigheter och kvinnors ekonomiska aktörskap skapas bättre förutsättningar för kvinnor och flickor att uppnå sin fulla potential.

Sverige verkar, som anges i strategin, för att öka kvinnors politiska inflytande, för att stärka kvinnors och barns åtnjutande av mänskliga rättigheter samt för att öka antalet kvinnor som deltar i och driver företag.

Ett exempel är organisationen Palestinian Working Woman Society for Development som fått stöd av Kvinna till Kvinna med svenska biståndsmedel. De har tillsammans med andra bidragit till att påverka reglerna som skapar bättre förutsättningar för kvinnor att fatta välgrundade beslut att hävda sin arvsrätt om de så önskar.

Palestina ratificerade under 2014 den så kallade kvinnokonventionen Cedaw utan reservationer. Detta, tillsammans med Palestinas tillträde till andra konventioner samt Sveriges erkännande av Staten Palestina, ökar förutsättningarna att nå framsteg i Sveriges täta och fortlöpande dialog

med Palestina om vikten av jämställdhet och att förbättra kvinnors situation. I denna dialog är familjelagstiftningen en angelägenhet eftersom den omfattar frågor gällande arv, äktenskap och personlig status.

En sådan dialog fördes senast i samband med statssekreterare Ulrika Modéers besök i Palestina den 17–19 maj samt i samband med president Abbas besök i Sverige i början av året. Vid president Abbas besök undertecknades även ett avtal om utvecklingssamarbetet med ett åtagande från båda parter att verka för ökad jämställdhet. Palestinas president upprepade då sin uttalade ambition att göra Palestina till ett föregångsland i regionen när det gäller jämställdhet.

Frågan kommer, herr talman, fortsatt att vara högt prioriterad i Sveriges utrikes- och biståndspolitik gällande Palestina.

Anf. 2 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Tack, utrikesminister Margot Wallström, för svaret! Det är naturligtvis glädjande och mycket positivt med Margot Wallströms och Sveriges engagemang för och stöd till Palestina. Det gör skillnad, och Sveriges erkännande av Palestina är ett viktigt steg i rätt riktning, samtidigt som det naturligtvis innebär en hel del andra förpliktelser för oss att vara ett stöd när det gäller att befrias från Israels ockupation och från krig och elände.

Det är också steg mot att bilda en stat där medborgerliga fri- och rättigheter, demokrati och kvinnors rättigheter är väldigt viktigt. I dag fattas detta i hela Mellanösternregionen, inklusive i Palestina, och därför finns det också konflikter på grund av orättvisor och förtryck.

Därför menar jag att det inte räcker att ha några kvinnoorganisationer där eller att vi gör rapporter. Varje gång vi träffar dem och ger bistånd måste vi helt enkelt följa biståndets påverkan noggrant och grundligt så att det når sitt syfte.

Jag hade möjlighet att träffa två delegationer med flickor och kvinnor från olika partier som Vänsterns Internationella Forum och Enhetslistan i Danmark hade bjudit in. De kom även till Sverige, och det senaste mötet var den 19 maj här i Sveriges riksdag i en debatt med flera kvinnor som är aktivister och tillhör de politiska partierna på både höger och vänster sida.

De berättade oroväckande saker för oss om lagstiftningen. Vid det första mötet bad jag dem räcka upp handen som kände till resolutionen om kvinnor eller kvinnors mänskliga rättigheter i FN-stadgan. De sa: Vi vet att de finns, men vi vet inte så mycket vad de handlar om. Amineh, sa de, kan inte du anordna ett möte för oss och ställa frågor?

Den palestinska myndigheten har kanske en vilja och önskan, men det är så mycket annat som helt enkelt hindrar. Det handlar om traditioner och starka patriarkala strukturer, och ockupationen i sig är förödande för allas möjligheter och rättigheter.

De sa också att det finns ett antal arabiska och andra länder i Mellanöstern som har haft en mycket större förtryckande roll, men de är inte ockuperade. Vi ska alltså vara försiktiga när det gäller kvinnors mänskliga rättigheter.

Dessa ställningstaganden tycker jag är helt rätt. Men ännu en oroväckande sak som de sa var att lagarna gäller väldigt olika på Västbanken beroende på i vilken stad man befinner sig när det gäller till exempel barnäktenskap. På landsbygden och på vissa andra ställen handlar det om nioårsåldern. Generellt sett bygger lagen på den jordanska föräldrade lagen. Barnäktenskap förekommer alltså, och det är lagligt.

Det var en del av de frågor som väckte en väldigt stark oro. Naturligtvis är det inte obekant; det är inte bara Palestina detta gäller utan hela Mellanöstern. Därför är det bra att vi lyfter frågan.

Anf. 3 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Jag vill också tacka för det svar som utrikesministern har gett. Vår utgångspunkt är att vi vet om situationen i Palestina när det gäller ockupationen. Att utveckla ett samhälle under ockupation är oerhört svårt. Man behöver hjälp. Vi har erkänt Palestina, och vi har utgått från att de faktiskt lyssnar på oss.

Jag tror därför att det är ett väldigt bra utgångsläge att lyfta dessa frågor vänner emellan. Jag tror att det är det ingångsvärdet som vi ska ta till vara. Vi har en bra relation med det palestinska samhället. Vi vet vad de utsätts för under ockupationen, och vi vet också vilka problem de står inför.

Det är ett samhälle som är präglad av ett patriarkalt system. De vet om det själva, och de jobbar med det. Under den tid som jag har jobbat i Palestina har jag sett många exempel, på olika ställen, på hur man genom erfarenheter och utbyte kan hjälpa Palestina att utveckla sitt samhälle när det gäller jämställdhet. Man kan även försöka motarbeta de gamla lagarna, de gamla rutinerna och de gamla systemen för att förtrycka kvinnor. Det gäller också hur man behandlar barn.

Skillnaden är som sagt stor inom Palestina. Det finns skillnader mellan Västbanken och Gaza och inom Västbanken. Det innebär att man också behöver ha en ganska stor insyn i hur det arbetas med frågorna på olika ställen. Vårt arbete, även när det gäller bistånd och de frågorna, behöver vara differentierat utifrån vilken del av Palestina vi arbetar med. Det tror jag är en bra utgångspunkt.

Jag tycker att det ser bra ut. Det finns hopp om att det ska gå bra.

Sverige kan definitivt spela en viktig roll. Jag hoppas att det är det som är kärnan i utrikesministerns svar.

Anf. 4 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill tacka riksdagsledamöterna för deras frågor och uppföljande kommentarer.

Till Amineh Kakabaveh vill jag säga att jag ser det kanske inte så mycket som en förpliktelse utan som ett åtagande nu när vi har erkänt Palestina. Vi har ett ansvar för att följa upp och se till att vi i nära samarbete med Palestina hjälper dem att framför allt skaffa sig bättre kunskaper, att öka informationen och att bygga kapacitet för att ta sig an de här frågorna.

Vi har också väldigt kompetent personal med god kunskap om situationen i Palestina, inklusive kvinnors situation. Vi har folk på plats i Jerusalem, som också arbetar specifikt med frågan, från både Sida och UD. Vi har god kunskap på UD i Stockholm. Och vi strävar ständigt efter att förbättra vårt arbete.

Jämställdhet och kvinnors situation är en prioriterad fråga i den strategi som har antagits för vårt samarbete med Palestina. Den lyfts fram ännu mer i det beslut som regeringen tog den 30 oktober.

Som ett resultat av det har en ny kriminal- och familjelagstiftning tagits fram. Den skulle till exempel innebära bättre skydd av kvinnors rättigheter, inklusive hedersmord och familjerättsrelaterade frågor. Dessvärre har lagen inte kunnat antas.

I väntan på det har civilsamhällets organisationer och det internationella samfundet stöttat den palestinska myndigheten i att ta fram ett antal strategier för att stärka kvinnors makt och rättigheter. Det jobbar myndigheten med just nu, till exempel en tvärssektoriell, nationell strategi för jämställdhet och ett intensifierat arbete för att bekämpa våld mot kvinnor. Man har också gjort en pool av åklagare som är specialiserade på undersökningar och åtal när det gäller våld mot kvinnor.

Vi har även ett exempel på en organisation, Palestinian Working Woman Society for Development, som har fått biståndsmedel. Det är vanligt att kvinnor pressas till att inte hävda sin arvsrätt med hänvisning till den traditionella uppfattningen att de kommer att tas om hand av sina män. När en anhörig dör blir det då besvärligt att utmana den uppfattningen hos sörjande anhöriga. Nu har den här organisationen engagerat sig i frågan och bidragit till en förändring av reglerna. Till exempel kommer nya arvsskiftesregler att hjälpa till.

Det är den typen av insatser vi kan göra, som bidrar till att stärka kapaciteten. Man arbetar lokalt och förankrar det lokalt. Vi ser till att svara upp mot deras behov av att driva frågorna framåt. Det finns redan ett antal viktiga strategidokument som man kan basera sina insatser på.

Arbetet kommer definitivt att fortsätta, och det kommer att intensifieras med hjälp av den utvecklingsstrategi som vi har för Palestina.

Anf. 5 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Tack, utrikesministern!

Det är naturligtvis viktigt att vi har insyn i det arbete som vi bidrar till med vårt bistånd. Det var det jag menade med förpliktelseåtagande. Vi bidrar helt enkelt med en del bistånd som Sverige har stått för i årtal.

Nu när vi erkänner staten bidrar vi ytterligare. Därför är det viktigt att till exempel försöka reformera lagstiftning som diskriminerar kvinnorna, exempelvis på arbetsmarknaden. Vi har problem här hemma också. Men det är två helt olika världar. Kvinnorna har hög utbildning, från till exempel universitet, men får inte arbete, därför att det inte finns barnomsorg till exempel. Och om de får ett arbete är det väldigt underordnat. Lönerna är också väldigt låga.

Kvinnorna får inte heller skilja sig. Det är helt absurt. I hela den regionen är det på det sättet att en kvinna inte får skilja sig om inte mannen har bestämt det. Han kan ha fyra fruar men ändå behålla kvinnan. Så är fallet också i Palestina. Kvinnorna menar att det är viktigt att reformera det.

Det är också svårt att ha ett fungerande system nu när riksdag och regering inte fungerar. Men President Abbas skulle faktiskt, genom ett dekret, kunna uttala sig i frågorna om att det går att förändra vissa saker. Det handlar särskilt om föräldrabalken som inte ger kvinnan rätt till vårdnaden av barnen. Det handlar om skilsmässa, och det handlar om bortgifte av unga flickor – nioåringar och tolvåringar. Om vi ska stödja staten Palestina

så att det blir ett fredligare, säkrare och mänskligare samhälle i Mellanöstern måste vi också se till att de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna tillämpas och respekteras, särskilt när det gäller barn och kvinnor.

Utbildningssystemet är väldigt bristfälligt i fråga om barns rättigheter. Lärarna kanske behöver utbildning som baseras på respekt för barnen, till exempel icke-våld. Det finns en stor oro för våld. Konflikten är förödande för alla palestiniernas liv men också många judars liv. Ingen vill att ett barn ska lära sig att bli våldsamt från vaggan. Därför är det viktigt att vi i Sverige påpekar de sakerna och ser till att de reformerar sin lagstiftning genom att vi stöder och hjälper. Det betyder mycket. Våra ord övervägs där. Vi vet att de har respekt för oss, precis som vi har respekt för folket i Palestina.

Jag tror på dialog. Och jag tror, Margot, att ditt engagemang, din omsorg och omtanke om kvinnor och omvärlden kommer att påverka. Därför har jag extra höga förväntningar på just dig och den här regeringen som kommer att se till att kvinnorna ska vara medborgare i sina egna länder.

Anf. 6 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Det blir ganska många ord om hur väl vi vill. Det är vårt ingångsvärde. Men jag har också några frågor som det skulle vara intressant att få svar på.

När det gäller biståndsarbetet i Palestina finns det två saker jag vill ta upp. De behöver hjälp på många olika områden, inte minst med att utveckla sin jämställdhet och jämlikhet och ersätta sitt gamla system.

Men det finns en faktor till. Det är hur Israels ockupation påverkar Palestinas möjligheter. Hur agerar utrikesministern i det sammanhanget, mot till exempel Israel?

Vi har erkänt Palestina. Vi har varit väldigt kritiska mot Israel. Men vi vet också att just ockupationen, blockaden av Gaza, stoppar mycket av det som världen utanför skulle kunna hjälpa till med.

Jag har deltagit i olika biståndsprojekt som handlar om framför allt kvinnors utveckling och deltagande i politisk demokrati och sådana saker. Det vore intressant att få veta: Finns det några mer indikationer på att vi skulle kunna göra sådana saker i kombination med kritik mot Israel och med mer resurser för att jobba med dessa bitar?

Som Amineh Kakabaveh var inne på handlar det om lagstiftning. Det handlar också om gamla mönster som måste brytas. Det finns ju faktiskt exempel i Palestina, framför allt i de större städerna som Ramallah, där man kan se att det är någonting på gång. I andra delar av Palestina finns det ganska stora problem.

Kan man rikta projekten och kombinera dem med skarp kritik mot Israels ockupation som hindrar den utveckling som palestinerna själva säger att de vill ha? Hur gör vi och utrikesministern för att jobba med det?

Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Tack Amineh Kakabaveh och Torbjörn Björlund för frågorna!

Hur agerar vi gentemot Israel? Det är klart att detta ju är en del av den politiska och diplomatiska dialog som vi för med Israel. Det gör vi både här och på plats via våra utsända. Vi agerar också inom EU-kretsen, och

vi driver på för att EU ska bli tydligare och ta på sig en mer utmejslad roll när det gäller frågan om hela Mellanöstern.

Som alla vet fortsätter vi att företräda linjen att det är en tvåstatslösning som vi eftersträvar, och vi kommer att göra allt för att upprätthålla dialogen med Israel för att förmå Israel att gå tillbaka till förhandlingsbordet och sitta ned med palestinierna för att diskutera framtiden. Vi arbetar definitivt med den frågan samtidigt som vi följer upp och uppfyller våra förpliktelser. Som Amineh säger ska vi naturligtvis se till att vi hjälper dem att lyckas.

Jag känner mig väldigt trygg och uppmuntrad av att vi har en stor samsyn kring detta. Jag tror inte att det finns några olika uppfattningar. Vi vill fortsätta att trycka på, framför allt på de tre punkter som man kan kalla pelare i den nya utvecklingsstrategin för Palestina. Det handlar om miljö- och klimatfrågor därför att de är så viktiga och styr så mycket av den ekonomiska utvecklingen. Det handlar också om demokrati och mänskliga rättigheter, framför allt med betoning på kvinnors rättigheter. Vidare handlar det om ekonomiska möjligheter att försörja sig och att se till att unga människor får jobb, både kvinnor och män, i Palestina. Det är riktiga och bra prioriteringar. Därutöver kommer allt det konkreta som vi gör.

Jag tror verkligen inte att det finns några klagomål på de insatser som vi gör. Precis som i den feministiska utrikespolitiken kräver det att man använder sig av de tre styrande r:en. Man tittar på rättigheter, om kvinnor och flickor har samma rättigheter som män. Är de representerade? Finns de med i beslutande organ, och finns de på viktiga poster i samhället? Syns de? Lyfts de fram? Och hur fördelas resurserna?

Här har vi verkligen riktat insatser till kvinnor för att se till att det skapas ett lagligt ramverk som ger kvinnorna rättigheter. Det måste finnas ett gott ledarskap. Den här signalen måste komma från högsta nivå och sedan genomsyra allt det som den palestinska myndigheten gör och det som palestinierna utträttar i praktiken. Vi måste också hjälpa till för att se till att civilsamhällets organisationer och kvinnors egna organisationer får stöd och hjälp.

Jag vill påstå att vi verkligen bidrar på ett mycket aktivt och synligt sätt i Palestina. Samtidigt måste man följa det politiska spåret som är att påverka Israel, och det gör vi med alla de medel som vi har till förfogande, diplomatiskt och politiskt.

Anf. 8 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Tack, Margot!

Det är klart att ingen säger att Sverige inte gör saker, snarare tvärtom. Sverige gör saker, men man måste följa upp dem. Det är anmärkningsvärt att Palestina lämnar uppgifter till Cedaw om att det inte finns några anmärkningar. Sedan finns det barnäktenskap för nioåringar. Kvinnor har inte rätt att skilja sig. Man kan inte leva på sina löner. Kvinnor anställs inte.

Det finns ett väldigt stort frågetecken i mitt och många andras huvud. Staten Palestina och myndigheterna ger sina egna versioner om kvinnors rättigheter. Svenska staten och de svenska skattebetalarna betalar för fred, säkerhet, rättigheter och skyldigheter, och det innebär en hel del. Därför är det viktigt att fråga sig om det inte märks att man gifter bort nio- till tolvåringar, att kvinnor inte får skilja sig, att kvinnor inte får ha vårdnad om

barn, att homosexuella inte har några rättigheter. Man får inte ens säga att man är homosexuell.

Kanske är det annorlunda i delar av Jerusalem, men i många delar av det palestinska samhället kan man inte vara öppen med att man är homosexuell. Det är anmärkningsvärt. Det görs påpekanden, men det är självklart att de palestinska myndigheterna inte är bättre än vad man är i andra länder. Det måste man faktiskt hela tiden ta tag i.

Jag hoppas att Margot vid möten i Europa kommer att diskutera med alla om bland annat barnäktenskap.

Anf. 9 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Vi är ju helt eniga om den mycket sorgliga verklighetsbeskrivningen av situationen för många flickor och kvinnor. Nu handlar det om att den politiska viljan finns. Ledarskapet skickar tydliga signaler om att man ansluter sig till olika internationella konventioner som garanterar rättigheter för kvinnor och flickor. Men då måste man ha både viljan och kapaciteten att leva upp till sina åtaganden. Mycket av inriktningen på vårt arbete är att se till att det inte förblir vackra ord på papper, utan att det faktiskt omsätts i praktisk handling.

Ett exempel är ju den nya lagstiftning som vi önskar att parlamentet ska anta och se till blir till verklighet.

Jag tar med mig alla dessa synpunkter som jag upplever som ett stöd för det arbete som vi gör och den inriktning som vi har. Det känns, som sagt, bra att här finns ett politiskt stöd från den svenska riksdagen för det arbete som vi lägger ned för att garantera kvinnors och flickors rättigheter också i Palestina.

Tack för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2014/15:673 om Kubas utveckling

Anf. 10 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Torbjörn Björlund har frågat mig hur jag tänker agera för att stödja hävandet av blockaden mot Kuba och vilka kontakter som tas eller är tagna för att stödja Kuba i den demokratiska utvecklingen.

Att det amerikanska handelsembargot mot Kuba inte har främjat en utveckling i demokratisk riktning har länge varit uppenbart. Därför var närmandet i relationerna mellan USA och Kuba, som inleddes i december 2014, en välkommen historisk vändning. Förhoppningsvis kan det utgöra ett steg på vägen mot ett avskaffande av det amerikanska embargot. Sedan omläggningen av Kubapolitiken har president Obama uppmanat kongressen att lyfta embargot, men i nuläget finns inte tillräckligt med stöd för en förändring.

Den svenska regeringens syn att det amerikanska embargot bör lyftas delas av en överväldigande del av det internationella samfundet. Detta har under en rad år bekräftats vid omröstningar i FN:s generalförsamling om resolutionen om det amerikanska Kubaembargot.

Det amerikanska embargot får inte skymma det faktum att Kuba är en enpartistat och att det fortsatt finns stora utmaningar vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna.

Det amerikanska embargot har tydligt visat att isolering inte främjar en demokratisk utveckling. Denna regering sätter stort värde på dialog som diplomatiskt verktyg. Kabinetssekreterare Annika Söder besökte Kuba den 7–9 maj i syfte att återupprätta den bilaterala dialogen med den kubanska regeringen och undersöka förutsättningarna för att inleda samarbete om reformer med en dialog om demokrati och mänskliga rättigheter. Vi ser möjligheter till samarbete inom bland annat bankmanagement och hållbar turism. Besöket var det första på politisk nivå sedan 1997.

Samtidigt är det viktigt att fortsatt ha kontakt med olika delar av det kubanska samhället. Det är en normal del av det diplomatiska arbetet och något som svenska representanter har både i och utanför Kuba.

Anf. 11 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Det är nog första gången jag står här och har en interpellationsdebatt med en utrikesminister och är ganska nöjd med svaret, måste jag säga. Det var en annan typ av utrikesminister i den förra regeringen. Då var det lite svårare. Men det är inte så att jag är helt nöjd. Det skulle kanske vara tjänstefel.

Jag har några frågor. Det är ett ganska kortfattat svar inramat av konstateranden som vi egentligen kanske redan känner till. Något som jag definitivt vill komma in på och som jag saknar i svaret är en problematisering av USA:s roll. USA är i dag världens enda supermakt och har ganska stor makt på många sätt. De har en mycket problematisk historia inom Latinamerika och Kuba. Men i interpellationssvaret är det svårt att se de större sammanhangen och sambanden, svårt att se kopplingen mellan Kubas historia och USA.

Blockaden initierades av USA under tidigt 60-tal. Jag har i min interpellation gått igenom historiken: hur Kuba utsatts för blockaden, vad som har hänt och USA:s roll i det hela. Det är egentligen där jag tycker att kärnan finns. Ska man titta på utvecklingen på Kuba måste man sätta in den i dess kontext. Man har varit påverkad av blockaden och under tryck i ganska många år.

Det ursäktar ingenting av dagens brister i demokratin. Man skulle kunna ha ett annat system än en enpartistat. Man måste kunna ha pressfrihet, tryckfrihet och yttrandefrihet, och man ska kunna ha en rättssäker process när det gäller vissa så kallade dissidenter. Det finns ingenting som tar bort det.

Däremot måste man se detta i kontexten av denna påverkan. Vad är det som utvecklar demokrati? Att en hävning av blockaden ger en bättre demokrati är ganska lätt att konstatera. Men vad i övrigt behöver göras för att till exempel inte få en utveckling som i andra länder i Latinamerika, där USA går in och blandar sig i varenda sak? Det hör till kärnan i det här. Hur gör vi utrikespolitiskt, efter att blockaden hävts, för att förhindra att man får en utveckling som ser ut som i andra latinamerikanska länder?

Detta är någonting som har lyfts fram av många länder i Latinamerika. Utvecklingen i egentligen alla länder i Sydamerika har påverkats av den gamla kolonialismen och det jag vill påstå är USA:s imperialism. Hur gör vi för att i det läget våga kritisera USA för det de gör och har gjort? Vi

hade en gång i tiden en svensk socialdemokratisk statsminister som vågade gå ut på gatorna och demonstrera mot USA. Sådant skulle jag vilja ha tillbaka. Jag tycker att dagens utveckling är likadan eller kanske till och med värre i vissa sammanhang, men USA:s roll belyses inte.

När jag varit på Kuba har jag sett den här problematiken. Det finns en cementerad bild av vad som är rätt och riktigt. Den har påverkats av den långa blockaden, men också av den situation man har.

I en liten historik som jag tagit med mig bekräftas det som utrikesministern påpekar. Vid den första omröstningen 1992 om att häva blockaden röstade 59 länder för och 3 emot att häva blockaden. År 2014 var det 188 ja och 2 nej. Det påvisar vilken utveckling som skett. Ändå är inte blockaden hävd. Det måste vara någonting som kopplas just till kritik av USA. Att lyfta fram USA:s roll i utvecklingen av Kuba är centralt. Detta skulle jag gärna ha velat att utrikesministern gjort i svaret. Jag skulle gärna vilja att utrikesministern utvecklade detta mer, utöver de konstateranden som vi fått i interpellationssvaret.

Anf. 12 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern. Jag tackar också Torbjörn Björlund för denna möjlighet till debatt.

Det är väldigt bekvämt, känner jag, att diskutera Latinamerika och Kuba nu, till exempel i Sveriges riksdag. Det förväntas också av oss i Sverige, som en gång i tiden var en väldigt pålitlig röst för Latinamerika och Centralamerika, att vi ska ta oss tillbaka dit.

Nu inger till exempel freden i Colombia hopp, men demokratin kvarstår att utveckla i alla länder. Det är bra att vi har en dialog med USA om Kuba och hela Latinamerika. Det går inte att göra på samma sätt nu som för 30 år sedan, för 25 år sedan eller för 10 år sedan. De här länderna har lidit tillräckligt.

Jag har själv varit på Kuba. Man kan bara undra hur det här folket kunnat klara sig. Den ekonomiska utvecklingen har varit relativt bra, till exempel när det gäller ekologi och jordbruk, trots att det varit så smalt och rigtigt, trots de små resurserna till teknik och andra utvecklingsmöjligheter.

Demokratin är en grundpelare, och det är viktigt att alltid lyfta fram detta. Men man måste också se till de politiska möjligheterna. Landet har varit under blockad i över 50 år. Det behöver utvecklas ekonomiskt. Kvinnornas situation på Kuba är dock väldigt bra jämfört med många andra länder, och barnfattigdom finns inte på samma sätt. Alla är fattiga, men jämfört med andra delar av Latinamerika har de utvecklat sitt eget en hel del.

Sedan kan man kritisera enpartisystemet och allt detta. Jag håller med. Men när det gäller att själva bidra till en fredlig och demokratisk utveckling går det inte att acceptera USA:s fortgående aggression mot Venezuela och andra länder. Vad gäller Kuba är Obamas steg bra och viktigt, men han har bara ett år kvar vid makten. Vi får väl se vad som kommer att hända efteråt. Därför är det väldigt viktigt att redan nu förstärka relationen för att kunna påverka de länderna och deras utveckling. Det förväntas också av oss. Det finns många latinamerikaner här, och det är viktigt att den rödgröna regeringen nu har tagit steget och att Annika Söder har varit på plats.

Men jag tror att det behöver göras mer, särskilt av utrikesministern, i dialogen med USA men också med de länderna. Vad kan man göra konkret till exempel för att få igång den ekonomiska utvecklingen och för att se till att det blir en stabil och långsiktig fred i Colombia? Sverige kan också uttrycka sig när det gäller Venezuela. Man måste se till att det som vi hör om i medierna inte leder till kaos, utan att det faktiskt blir fred. Det är mycket krig och elände i världen. Vi behöver inte starta något nytt i andra länder på grund av att delar av USA:s myndigheter har vissa ambitioner.

Anf. 13 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tackar Amineh Kakabaveh och Torbjörn Björlund.

Först vill jag säga att den här regeringen återupptar bilaterala kontakter med latinamerikanska och karibiska länder. Det är meningsfullt, det är rätt tid att göra det och det tas emot på ett mycket positivt sätt. Det är klart att detta innefattar intensivare diplomatiska och politiska kontakter också på högsta nivå samt besök. Där ingår även Kuba.

Det som har hänt i Kuba och det som har varit USA:s viktiga steg på sistone blir en del av vår dialog och våra samtal och diskussioner med både USA och Kuba och faktiskt också i EU-kretsen. Här gäller samma sak. Vi försöker agera samlat i EU för att se till att utvecklingen hädanefter blir sådan som vi önskar den och att det kan bli konstruktivt samt att vi kan hjälpa till på olika sätt och se till att det i högsta grad blir en fredlig och ordnad utveckling från och med nu.

Uppgörelsen med USA innebär att Kuba har gjort viktiga eftergifter, till exempel att släppa politiska fångar fria. De förbättringarna ökar också förutsättningarna för till exempel relationen mellan EU och Kuba. Vi tar i alla olika sammanhang upp frågor om mänskliga rättigheter. EU har också reagerat vid arresteringar av oliktankande. EU:s diplomater håller den typen av löpande kontakter med oliktankande.

Här som i många andra fall är det viktigt att EU håller ihop och att vi samlar oss i vår syn på vilka krav vi ska ställa på Kuba i fråga om mänskliga rättigheter. Både EU och, vill jag påstå, den amerikanska administrationen delar ett starkt engagemang för att verka för reformer och ökad respekt för mänskliga rättigheter.

Där måste vi samarbeta. Sedan måste vi öppna för ekonomisk utveckling. Det var därför som jag också nämnde ett par områden som vi i dag har identifierat där vi skulle kunna bidra. Det handlar om att både öka kapacitet och förståelse och se till att vi jobbar med främjande så småningom.

Jag menar att det är en del av vår naturliga och pågående dialog också med USA för att höra hur de ser den fortsatta utvecklingen. Vad kan vi göra? Hur kan vi bidra på ett konstruktivt sätt? Det är definitivt också på EU:s dagordning med de mycket konkreta frågorna om vad som händer närmast.

Det jag har märkt är att många kollegor redan har besökt Kuba eller avser att åka dit för att etablera den kontakten och förhoppningsvis driva utvecklingen i en demokratisk riktning. Det är vad vi engagerar oss i för närvarande.

Anf. 14 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Tack, utrikesministern! Jag tycker fortfarande att det är lite luddigt. Jag har haft diskussioner med många andra företrädare om

USA:s roll. Med den förra utrikesministern hade jag ett par debatter om Cuban Five, apropå politiska fångar.

Det är detta som är det svåra. Vi har haft en tendens att när vi talar om Kuba är det i alla sammanhang lite beröringsskräck. Man konstaterar att det är en diktatur, punkt, och sedan vågar man inte tala mer.

Amineh Kakabaveh var inne på den komplexa bilden av Kuba som jag menar att vi ska ta till oss och ta lärdom av. Det gör vi till exempel genom att påvisa den historia som finns och vad som har orsakat de problem som Kuba har.

Fattigdomen är precis lika stor som i många andra Sydamerikanska länder. Men de har som säkert enda land i Latinamerika garanterat sina medborgare minst ett mål mat om dagen. Det är en sådan sak som inget annat land i världen egentligen har klarat av. Detta har skett trots den hårda politiska styrning som man påstår finns och som naturligtvis finns i Kuba.

Frågan är hur man på något sätt skulle kunna gå in och påverka EU och USA. USA har i dag börjat lite med islossning. Men det är egentligen tack vare president Obama. Det amerikanska politiska systemet har inte släppt till speciellt mycket i övrigt. Det är hans initiativ som har gjort att det över huvud taget har kommit igång.

Jag tycker att vi ska vara tacksamma för det. Det visar på att det ändå är en förändring. Kanske får man också en förändrad syn på vad Kuba är i dag. Jag vet att utrikesministern har varit ganska tydlig med att beskriva Saudiarabien. Ibland har jag upplevt att man har jämfört Kuba och Saudiarabien. Det är ganska prekärt, skulle jag vilja påstå, med tanke på hur det ser ut.

Jag skulle verkligen vilja att vi hade en skarpare formulering om orsakerna till att saker och ting är som de är. Amineh Kakabaveh var också inne på det. Vi har i dag ett Kuba som är ett ganska jämfört samhälle. Det finns ingen barnfattigdom. Det finns en stor fattigdom, och de har jättestora problem med olika saker. Men det finns ändå en social framgång. Det är ett samhälle där de ser till att människor får basservicen gratis och väldigt bra.

De har läkare som de i princip exporterar. Jag tror att Kuba var det land som skickade flest läkare till Afrika under ebolaepidemin och så vidare. Det finns en annan sida av det kubanska samhället som måste lyftas fram, och det är den sida som vi ska gynna. Det finns ingenting som rättfärdigar enpartistaten eller det förtryck som finns när det gäller tryckfrihet och sådana saker. Det måste förändras.

Det är ganska tydligt även där, ungefär som vi sa i förra interpellationsdebatten: Är man vänner kritiserar man varandra, och man tar till diskussionerna för att få en förändring. Men man kan inte glömma historien. Jag har tittat på historien alltifrån försöket till invasion i Grisbukten fram till Cuban Five-incidenten och den islossning som nu är på väg, hoppas jag. Vi vet inte riktigt än.

Det är en ganska dyster läsning just utifrån hur hårt Kuba har varit pressat på olika sätt, naturligtvis av blockaden men även på andra sätt. Till exempel är Fidel Castro den statschef i modern tid som har varit utsatt för flest mordförsök. Det är över 600. Den delen av Kubas utveckling måste lyftas upp. Vilka är det som har initierat mordförsöken? I de allra flesta fall är det USA eller kubaner från Miami med stöd av USA.

Den bilden måste vi lyfta fram. Jag tycker ändå att utrikesministern lite grann svävar på målet. Hur gör vi både inom EU och från Sverige för att påverka USA?

Anf. 15 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Tack, utrikesminister Margot Wallström! Att EU håller ihop för att stödja Kuba och Kubas utveckling är väldigt avgörande och viktigt. Men vi ska inte glömma bort att vi i Sverige har en egen röst som betyder väldigt mycket. Det är viktigt för utvecklingen när det gäller både fred och säkerhet men också mänskliga rättigheter. Det är väldigt grundläggande och avgörande för oss. Hela grunden för allt vi diskuterar handlar om mänskliga rättigheter.

Landet Kuba har ett enpartisystem, och det finns klagomål. Det är klart att vi måste lyfta fram det. Men det är inte värre än USA när det gäller till exempel behandlingen av de svarta, kvinnor eller fattiga. Precis som Torbjörn var inne på finns det alltid en gråzon. Här måste vi kunna lyfta blicken. Vi vet vad som har varit och hur historien ser ut. Vi vill att man ska se framåt. Det är inte bara en enda aspekt av det hela som ska lyftas fram från båda länderna.

USA har en väldigt betydande roll, som vi har varit inne på, när det gäller fred och säkerhet. Det har skett en försämring av fred och säkerhet på många håll i världen. På Kuba och i Latinamerika ska vi se till freden och möjligheten till utveckling. Det bidrar till att kvinnor och fattiga får det bättre. Sverige ska utveckla det med en egen röst.

Anf. 16 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tackar också meddebattörerna. Vår syn på handelsembargot och historien tror jag inte är okänd för någon. Det är förstås viktigt att upprepa det. Just nu är vi i balansen: Hur mycket ska vi titta bakåt, och hur mycket ska vi rikta blicken mot framtiden?

De flesta känner väl att detta är en ny start. Vi har fått ett viktigt steg som kommer att påverka Kubas historia på ett helt avgörande sätt. Att vi har en egen röst, en gemensam historia och en roll som vi har spelat och framför allt en närvaro på Kuba genom åren är inte oviktigt. Det är också mycket uppskattat och ger oss en bra roll.

Det är viktigt att människor nu kan åka dit och se med egna ögon. Nu kan de granska situationen också på Kuba och själva avgöra hur det ser ut och vad som är framsteg. Det är den komplexa bild som ni båda pekar på. Det är helt avgörande för att vi också ska kunna titta på: Vad blir de effektivaste insatserna för att hjälpa Kuba att utvecklas i demokratisk riktning?

Jag tror att ingen underskattar USA:s roll vare sig historiskt eller just nu. Beslutet möjliggör ändå att man förhoppningsvis kan lyfta handelsembargot så att vi kan ta viktiga steg framåt. Där kommer vi att fortsätta att agera både som enskild nation och framför allt via EU-kretsen, och vi fortsätter att diskutera frågorna i våra bilaterala kontakter.

Anf. 17 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Jag vill återigen tacka för svaret. Det är förtroendeingivande. Det finns en positiv ingång, och vi vill verkligen att det ska bli en demokratisk utveckling på Kuba och att de ska få behålla vad de utvecklat själva. Att blockaden hävs kan också ge större frihet.

Bilden är dock att Kuba har varit ett slutet samhälle, men man har alltid kunnat resa till Kuba om man inte har varit amerikan. Det har egentligen inte varit ett problem utan det har styrts av blockaden. Om du vill åka till Kuba släpps du in. Så har det varit hela tiden.

Tvärtom har det varit så som det tidigare var med Palestina. Kuba lockar dit folk och vill att folk ska få se hur det är. Den bilden av Kuba måste tvättas bort.

Det är viktigt med en bred debatt så att den komplexa bilden blir fullständig. Svårigheten i dag är att många inte vågar säga att Kuba faktiskt har fördelar utan i stället är det en diktaturstat, en enpartistat – punkt! Man måste våga tala om hur Kuba är och vilka möjligheter som finns för landet att utvecklas om blockaden släpps.

Landet är borttaget från terroristlistan, och landet har upprättat relationer med USA. Det är ett oerhört viktigt steg, men det finns saker kvar att göra. Vi behöver en öppen diskussion om orsak och verkan i fråga om hur Kuba utvecklas och vilket stöd som behövs. Jag är tacksam för att Sverige har upprätthållit en relation med Kuba under alla år, trots det som har varit. Det är en bra väg att fortsätta på.

Jag anser att det finns hopp med en regering och en utrikesminister som kanske kan utveckla arbetet bättre än den förra regeringen.

Anf. 18 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det finns saker kvar att göra. Det kan bli den sammanfattningen av debatten. Jag tackar för alla inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2014/15:593 om otryggheten för företagare

Anf. 19 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Helena Bouveng har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta för att lugna de företagare som oroar sig för fler försämringar.

Låt mig börja med att notera att vi efter den förra regeringens mandatperioder ser stora underskott i statens finanser samt en hög arbetslöshet, i synnerhet bland unga. De stora skattesänkningar som genomfördes i syfte att öka sysselsättningen och sänka arbetslösheten har helt enkelt inte fått avsedd effekt.

Regeringen vidtar andra jobbskapande åtgärder än sänkta skatter. För att finansiera angelägna satsningar som syftar till att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten krävs att vi höjer skatten. Det görs i första hand genom att avskaffa särskilt ineffektiva nedsättningar och undantag. Det är vidare missvisande att bedöma politiken genom att se till enskilda finansieringsåtgärder. Man måste även se till vad pengarna kommer att användas till.

Under våren har ett antal förslag på skatteområdet varit ute på remiss. Dessa förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Någon förändring avseende restaurangmomsen har inte aviserats.

Anf. 20 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Historiskt sett har det inte alltid varit givet vilket parti en företagare ska lägga sin röst på, om han eller hon enbart röstade utifrån sitt företagarperspektiv.

Själv är jag född och uppvuxen i en entreprenörsfamilj. Mina klasskompisar tog det ofta för givet att jag var den inbitna moderaten, men på den tiden var jag inte helt övertygad. Inte sällan pratade min pappa om respekt för den socialdemokratiska politiken, som i många stycken gjort att företagare hade bra och långsiktiga förutsättningar. Företagen kunde rekrytera bra medarbetare. Det var bra och sjysta villkor för den som arbetade, vilket ledde till att strejkdagar lyste med sin frånvaro. Det resulterade i att Sverige som exportland fick ett starkt varumärke på en internationell marknad i form av kvalitet, pålitlighet och leveranssäkerhet. Respekten för ett hederligt dagsverke var otroligt stor.

Men detta var i slutet av 60-talet och början av 70-talet. Respekten tog slut när min pappa en dag konstaterade att han betalade över 100 procent i skatt.

Herr talman! Det har hänt en hel del sedan dess med Socialdemokraternas politik. Men om vi ser på 2014 års valresultat var näringslivet inte helt avogt inställt till det socialdemokratiska partiet och den industrioffensiv som både statsminister Stefan Löfven och Magdalena Andersson gjorde före valet. Till och med det tillväxtfientliga Miljöpartiet kunde uppfattas som lite framtidsinriktat, urbant och teknikvänligt – allt enligt en ledare i Dagens Industri. Samarbetspartiet verkar nu ha gjort en rejäl U-sväng.

Herr talman! Förväntningarna fanns, även om en del förslag inte helt skulle falla i god jord. Förväntningarna har nu förvandlats till en supersågning av den rödgröna regeringens jobb- och näringslivspolitik. Förväntningar och löften om innovationer, forskning och stärkt konkurrenskraft har nu förvandlats till besvikelse och osäkerhet.

I den av Ipsos genomförda mätningen är det hela nio av tio näringslivstoppas som anser att regeringen gör ett dåligt jobb. Förtroendet för regeringens näringslivspolitik är i en riktig bottennotering där hela 90 procent av cheferna har dåligt förtroende för den förda politiken. Det är en politik som uppfattas som spretig, inkonsekvent och otydlig.

Jag undrar därför om finansministern tycker att det är viktigt att ha Sveriges näringslivs förtroende. Om svaret på den frågan är ja undrar jag vilka besked finansministern är beredd att ge i fråga om åtgärder som håller över tid för att våra företag ska känna trygghet i att våga utvecklas och att anställa.

Anf. 21 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Att politiken uppfattas som spretig är inte så konstigt eftersom vi fortfarande styr med en borgerlig budget. Det kan vara en av orsakerna till de mätresultat Helena Bouveng hänvisar till.

Regeringen kommer i samband med att vårpropositionen – vårändringsbudgeten – röstas igenom i riksdagen att få möjlighet att starta arbetet med att uppfylla de vallöften som vi ställde i valet.

Det handlar om att förbättra företagens möjligheter att rekrytera kompetent personal via de satsningar som görs på ett kunskapslyft för människor som i dag står lite längre från arbetsmarknaden.

Det handlar om att få insatsvaror till fabrik och sedan få varor ut från fabrik med hjälp av förstärkt infrastruktur, bland annat i form av en satsning på järnvägsunderhåll – som tyvärr Helena Bouveng var med och stoppade i december.

Det handlar också om att kunna rekrytera personal. Det handlar om en fungerande bostadsmarknad där regeringen gör viktiga insatser. Det kommer att ske i höstens budget.

Det handlar även om att starta en närmare samverkan med näringslivet, bland annat via regeringens innovationsråd som precis har börjat att arbeta. Vi har avsatt resurser till Innovationsrådet i vårändringsbudgeten.

Jag ser verkligen fram emot det arbete som regeringen nu kan påbörja och som kommer att stärka svenskt näringsliv och stärka de svenska tillväxtförutsättningarna och jobbskapande möjligheterna under de kommande åren.

Anf. 22 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Vid Ipsos mätning intervjuades 4 000 människor inom det befintliga näringslivet. Det är ingen liten undersökning. Man skulle kunna tycka att det skulle räcka för att den rödgröna regeringen skulle tänka om.

Vad som är ännu mer oroande är att antalet svenska entreprenörer blir färre. I en rapport av GEM, Global Entrepreneurship Monitor, som presenterades den 9 juni, visas att andelen svenska entreprenörer sjönk från 8,2 procent till 6,7 procent från 2013 till 2014. Framför allt nyskapandet av företag är oroväckande lågt.

GEM är den största studien i världen som möjliggör internationella jämförelser av entreprenörskap. Sverige har sedan mitten av 00-talet ökat sin andel av entreprenörer i befolkningen, men förra året bröts den uppåtgående trenden.

Herr talman! Den svenska nedgången med 1 ½ procentenhet 2014 är särskilt anmärkningsvärd om vi jämför Sverige med andra länder eftersom den svenska nedgången är större än i något annat jämförbart land. I många av dessa länder ökade i stället antalet entreprenörer. Tappet i svenskt entreprenörskap drivs främst, tyvärr, av ett fall i andel entreprenörer bland kvinnor. Närmare 40 procent färre kvinnor var entreprenörer 2015 jämfört med året dessförinnan. År 2015 vågar jag inte ens tänka på med de aviserade förändringarna från regeringen.

Resultaten i den här rapporten visar således att osäkerheten om framtida regler inte bara påverkar existerande företag utan även morgondagens företag, något som exempelvis Nyföretagarcentrum i Habo, som jag träffade för ett tag sedan, underströk. Intresset för nyföretagande har aldrig varit så lågt som i år, trots en genuin tradition av nyföretagaranda i kommunen.

Vilka åtgärder är finansministern beredd att vidta för att Sverige återigen ska ta en plats i tätklungan när det gäller nyskapande av företag, där människor vågar förverkliga sina affärsidéer till livskraftiga företag som bidrar till tillväxt och till att fler människor har ett jobb att gå till?

Anf. 23 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det är en intressant undersökning som Helena Bouveng hänvisar till. Det baserar sig helt i en tid då vi har haft en moderatledd politik som har styrt det här landet och är rimligen resultatet av Helena Bouvengs egen politik.

Detta visar hur viktigt det är att vi nu ändrar inriktning för Sverige och att den misslyckade politik som Helena Bouveng står för inte längre är den politik som styr landet.

Anf. 24 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Det är anmärkningsvärt vilken liten förståelse vår egen finansminister har för nyföretagande. Undersökningen visar att det handlar mycket om tjänstenära produktion, som är otroligt beroende av långsiktiga regler men också bra skatteregler. Att de aviserade förändringarna av RUT och ROT har påverkat visas tydligt i undersökningen.

Finansministern säger i sitt svar att regeringen vidtar andra jobbskapande åtgärder än sänkta skatter. För att finansiera dessa åtgärder, strävan att öka sysselsättningen och att få in fler människor på arbetsmarknaden höjer man i stället skatten.

Jag vet inte hur historiskt bevandrad finansministern är, men jag är övertygad om att Magdalena Andersson vet precis vad som hände på 70- och 80-talen, då man gjorde just detta. Sveriges ekonomiska utveckling stannade av.

40 år senare vill den rödgröna regeringen pröva samma lösning igen, en lösning som inte fungerade då och som inte kommer att fungera i dag. De aviserade skattehöjningarna kombinerat med tveksamheter kring Bromma flygplats, haveriet med Förbifart Stockholm och begränsade vinster i välfärden, som är tydliga löftesbrott, gör sammantaget att det inte är svårt att förstå varför osäkerheten bland landets företagare är stor, oavsett om det är stora eller små aktörer.

Därför vill jag fråga finansministern om hon tror att det blir fler eller färre som har ett jobb att gå till om landets företagare känner en osäkerhet och otrygghet med den politik som den rödgröna regeringen nu tänker bedriva.

Anf. 25 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det vore kanske klädsamt om Helena Bouveng såg det faktum att resultatet i den rapport hon hänvisar till är resultatet av åtta och ett halvt års moderatledd politik i det här landet.

Det är så det är. Den politik som Helena Bouvengs parti stod för när de ledde Sverige har skapat en stor osäkerhet för företagarna. Det är osäkerhet kring om man får tag på kompetent arbetskraft när man behöver rekrytera, om insatsvarorna till fabriken kommer i tid, om exportvarorna kommer ut från fabriken, om man kommer att kunna rekrytera personal och om personalen kommer att kunna flytta om man finns i Stockholmsregionen, till exempel.

Den osäkerhet som de entreprenörer och företagare som jag träffar talar om handlar mycket om dessa saker. Kan jag rekrytera personal? Om jag hittar någon utanför Stockholmsområdet eller något annat tillväxtområde, kommer de att kunna flytta dit? Kommer transporter att fungera?

Här har åtta år av moderatledd regering skapat en väldigt stor otrygghet och osäkerhet för företagare, och det är det vi ser resultatet av i den undersökning som Helena Bouveng hänvisar till.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2014/15:115

12 juni

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellation 2014/15:595 om momsens och de ideella secondhandbutikerna

Anf. 26 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Erik Andersson har frågat mig om den ideella sektorn nu kan känna sig lugn med det nya lagförslaget om att ideella secondhandbutiker ska få slippa betala moms från januari 2016 eller om det finns någon risk att det inte håller vid en prövning från EU-kommissionen och att detta åter skapar oro hos människor som är verksamma i den ideella välgörenhetssektorn.

Lagförslaget innebär ett förtydligande att inkomster från secondhandförsäljning som utnyttjas som finansieringskälla för ideellt arbete och som främjar återanvändning och återvinning i fortsättningen ska vara både inkomst- och mervärdesskattefria.

Förslaget har tagits fram i samråd med de ideella organisationer som bedriver secondhandverksamhet. Nu har det remitterats. Förslaget har bedömts vara genomförbart. De lämnade synpunkterna kommer att sammanställas och analyseras noga.

Anf. 27 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Under den korta tid jag har suttit i Sveriges riksdag har jag engagerat mig i frågor som berör och engagerar människor.

Denna fråga kan uppfattas som att den berör väldigt många. Jag vet att finansministern har mycket annat att tänka på, men jag ser det lite som min uppgift, herr talman, att upplysa finansministern om att dessa viktiga frågor, som kanske är små för vissa, finns.

Senast vi debatterade visade finansministern en positiv debattlust och sa att det var trevligt att debattera med Moderaterna här i talarstolen. Då kan jag glädja henne och önska en glad sommar med nio nya interpellationer. Vi får se när de kommer.

I Sverige har vi en fantastisk ideell sektor, och en del av den verksamheten bedrivs i secondhandbutiker. Secondhand är bra för miljön och den sociala samvaron, och det stärker det civila samhället.

Vi har organisationer som Röda Korset, Myrorna, Erikshjälpen och Hjärta till Hjärta. I Sverige finns över 500 butiker som skänker hela överskottet till social eller humanitär välgörenhet. Ungefär 15 000 personer i vårt land arbetar frivilligt i denna sektor, och ungefär 200 miljoner går till bättre behövande i Sverige och utomlands.

Momsfrågan har skapat väldigt stor oro kring den framtida hjälpverksamheten. Om den nya lagen inte skulle antas skulle det drabba de absolut mest utsatta i samhället, och många har varit oroliga inför framtiden.

Jag tycker därför att det är glädjande att regeringen nu efter hårt motstånd har sagt att man avser att lösa problemen tillfälligt i år genom att branschorganisationer får ett bidrag på motsvarande belopp som de betalar in i moms. Det ger dock ökade administrativa kostnader, men det är kanske något man får leva med. Förhoppningsvis har vi en ny lagstiftning till år 2016 där secondhandbutiker slipper betala moms.

Jag tror ibland att vänstern i svensk politik har lite svårt med det civila samhället. De vill gärna att politiken ska diktera villkoren.

Det civila samhällets bidrag är avgörande för samhällets mest utsatta. Vi har en mängd föreningar i Sverige som hjälper utsatta grupper i samhället på många olika sätt.

Frågan återstår dock, för det gick inte riktigt att utläsa något svar. Kan den ideella sektorn pusta ut och känna sig trygg, eller finns det någon risk för att det nya lagförslaget inte kommer att bli verklighet?

I svaret säger finansministern att det bedöms vara genomförbart, och då undrar jag: Vilka risker finns det? Har finansministern sonderat hos EU i frågan så att vi kan vara helt säkra på att denna verksamhet kan bedrivas vidare? Osäkerhet i en sektor gör att man inte vågar expandera.

Anf. 28 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! År 2008 inledde EU-kommissionen ett fördragsbrottsärende mot Sveriges moms­lagstiftning på detta område. Det har funnits en osäkerhet i frågan sedan 2008.

Situationen för sektorn förvärrades när det kom ett svenskt domslut som menade att den bör vara momsbelagd. Därefter har regeringen arbetat med att skyndsamt få fram ett lagförslag som återställer situationen i Sverige till hur det var före domen.

När vi har arbetat med olika möjligheter för att lösa denna fråga har vi kommit fram till bedömningen att förslaget är förenligt med lagstiftningen och därmed genomförbart.

Anf. 29 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Tack, finansministern, för svaret! Det känns tryggt, och det verkar som om regeringen har berett förslaget på ett grundligt sätt och att det kommer att vara genomförbart.

Men om kommissionen nu vid något tillfälle skulle komma att anse att det här kanske är otillåtligt statsstöd eller något liknande – jag vet inte vad man kan komma fram till – vad har då regeringen för plan B i denna fråga?

Anf. 30 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det är en hypotetisk fråga. Jag tror att man bör avhålla sig från att svara på den typen av hypotetiska frågor. Men jag kan naturligtvis i det läget gräva i Finansdepartementet och se vilken plan B som fanns under den borgerliga regeringen när vi hade ett överträdelseärende emot oss.

Anf. 31 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag ska inte förlänga den här debatten eftersom jag har fått svar på min fråga. Men det finns ändå en liten osäkerhet.

Det slår mig alltid att finansministern hela tiden lägger skulden på den tidigare borgerliga regeringen. Jag vill upplysa den nuvarande regeringen om att det är ni som sitter i regeringsställning, och det är ni som ska svara på frågorna. Det är inte den tidigare borgerliga regeringen som ska hållas ansvarig för detta.

Anf. 32 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Självklart tar regeringen ansvar och löser frågan! Det är precis vad vi har gjort också, till skillnad från den förra regeringen.

Jag är väldigt glad över att ha fått stor uppslutning kring den linje som regeringen driver, och jag är glad över det stöd som jag har fått i skatteutskottet och här i riksdagens kammare för att regeringen ska genomföra den här förändringen. Jag har märkt att det finns ett brett engagemang bland riksdagens ledamöter i den här frågan. Det tycker jag är glädjande och uppmuntrande.

De här organisationerna bedriver en väldigt viktig verksamhet som är till gagn för hela samhället. Jag vill verkligen att de ska ha goda förutsättningar för att fortsätta bedriva den verksamheten och är också glad över att jag har fått ett sådant brett stöd i riksdagen för att så ska vara fallet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2014/15:597 om straffavgiften för obetald trängselskatt

Anf. 33 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Erik Andersson har frågat mig dels om jag gjort ställningstagandet att det är rimligt med en straffavgift på 500 kronor för obetald trängselskatt som dessutom kan resultera i ett påslag om 5 000 procent, dels om jag avser att agera i denna fråga och ändra lagen så att straffavgiften kommer att bli lägre.

Tilläggsavgiften infördes för att inskräpa vikten av att trängselskatten betalas i tid. Att det är många som inte betalar trängselskatten i tid visar att det finns ett sådant behov.

2011 års vägtullsutredning föreslog i sitt slutbetänkande att en förseningsavgift om 100 kronor skulle införas som ett första steg innan tilläggsavgiften om 500 kronor tas ut.

Göteborgs kommun har i en skrivelse, som kommit in till Finansdepartementet den 16 april 2015, begärt att regeringen ska besluta om en lägre förseningsavgift i enlighet med Vägtullsutredningens betänkande. Framställningen kommer nu att beredas i sedvanlig ordning.

Anf. 34 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Även detta är en fråga som berör många människor. Det handlar om tilläggsavgiften när det gäller trängselskatt. I svaret hänvisar finansministern till en framställan som har skickats från Göteborgs stad. Den ska beredas, och sedan kommer ett svar på den. Men man kan ju undra

om regeringen har någon uppfattning alls i frågan. Anta att Göteborg aldrig hade skickat något brev till regeringen. Då hade man inte haft några svar över huvud taget.

Finansministern ska ha sagt att det inte är roligt att sänka skatter. Men kanske skulle det ändå vara lite roligt att sänka tilläggsavgiften på trängselskatten. Straffavgiften för obetald trängselskatt är nämligen väldigt hög. Den kan inte jämföras med någon annan tilläggsavgift i hela landet.

Man ska betala skatt när man kör in i eller ut ur Stockholm eller Göteborg. Låt oss anta att man kör in vid en tidpunkt då skatten är 10 kronor. Om man blir sen med den betalningen påförs man 500 kronor. Det kan av olika orsaker hända att man blir sen med att betala in skatten, och då får man tala in totalt 510 kronor. Det är ett påslag på 5 000 procent.

I många andra sammanhang kallas detta för ocker. Jag vet att man har engagerat sig när det gäller sms-lån, där det tas ut en väldigt hög ränta. Men det har man inte gjort det här fallet.

Man får inte heller någon påminnelse som upplyser om att man har passerat en tull. I andra betalningssammanhang är det strikt reglerat hur hög en påminnelseavgift får vara. Exempelvis får privata inkassobolag enligt lag ta ut en betalningspåminnelseavgift om 60 kronor och en inkassoavgift om 180 kronor, oavsett storleken på skulden. Då anser jag att det vore mer skäligt om staten fick ta ut en avgift som motsvarar ungefär vad de privata inkassobolagen får ta ut enligt lag, i stället för att ta ut 500 kronor av den enda anledningen att det handlar om en obetald skatt.

Jag anser att det även vore rimligt att upplysa den skattskyldige om att fordonet har passerat en tull om man lägger på en så hög straffavgift. Men det kan ju också vara så – nu vill jag inte spekulera – att detta har blivit en gyllene kassako för staten. Tilläggsavgiften har givit statskassan hundratal miljoner. Nu har fler än 250 000 personer hamnat hos Kronofogden på grund av obetald trängselskatt. Det medför många problem och personligt lidande.

Redan 2009 ville regeringen genom den vägtullsutredning som finansministern hänvisar till utreda om straffavgiften var för hög. Där efterlyste man ett mildare system, med en första påminnelseavgift om 100 kronor. Men detta förslag har ännu inte antagits. Då återstår frågan: Hur tänker finansministern agera nu i denna fråga? Ska jag vänta på svaret på brevet från Göteborgs stad, eller har regeringen någon uppfattning i detta? Är detta rimligt?

Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Erik Andersson hänvisar till en felsägning som jag gjorde i går morse. Av sammanhanget framgår det tydligt att det jag avser att säga är att det aldrig är roligt att höja skatten.

Däremot är jag väldigt glad över att vi kan föreslå sänkt skatt för pensionärerna, trots att Erik Andersson, Helena Bouveng och andra moderater i december stoppade den skattesänkning som våra pensionärer så väl behöver. Nu kommer vi äntligen att ha möjlighet att sänka skatten för pensionärerna. Det gör jag med stor glädje. Men eftersom Erik Anderssons parti har lämnat efter sig stora underskott i de offentliga finanserna behöver vi finansiera våra förslag, och då krävs det också att man genomför en ansvarsfull finansiering. Då behöver man höja skatten. Det är aldrig roligt att höja skatten, men ska man genomföra viktiga åtgärder och reformer och

samtidigt stå för en ansvarsfull ekonomisk politik tvingas man ibland att göra det.

När det gäller avgiften för försenad trängselskatt skulle naturligtvis Erik Anderssons upprördhet falla i annan jord om det inte var så att hans eget parti hade infört denna avgift på 500 kronor. Det är detta som var situationen när regeringen tillträdde. Vi har ett underlag från Vägtullsutredningen, och vi har fått brevet från Göteborgs stad. Vi avser att bereda frågan i sedvanlig ordning och återkomma.

Anf. 36 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Tack för klargörandet, finansministern! Jag delar uppfattningen att det aldrig är roligt att höja en skatt. Jag har själv varit med och sänkt skatten i min hemkommun, och det kändes väldigt bra, för det gjorde också att människorna fick mer pengar i plånboken att röra sig med.

Finansministern brukar hänvisa till den borgerliga regeringen, som styrde för ungefär nio månader sedan, och den politik som fördes då, så även i denna fråga. Men även om finansministern kommer att fortsätta hänvisa till den borgerliga regeringen kommer jag att fortsätta ta upp frågor som berör människor, oavsett vilken regering som har suttit vid makten.

Nu styr finansministern med en alliansbudget. Det har också resulterat i minskad ungdomsarbetslöshet. Den sänkta skatten för pensionärer blir också en höjd skatt på arbete för pensionärer och exempelvis höjda avgifter för hemtjänst. Det är alltså inte bara ros utan också mycket ris i detta.

När det gäller just tilläggsavgiften för trängselskatt är frågan: När i tid avser regeringen att komma med ett förslag rörande detta?

Anf. 37 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Frågan kommer att beredas i vanlig ordning, och vi återkommer till Göteborgs stad så fort vi är klara med den beredningen.

Jag vill dock påpeka att det var en moderatledd regering som avskaffade den första lägre tilläggsavgiften, för att sedan ha den här högre tilläggsavgiften på direkten. Det var när Erik Anderssons eget parti styrde på Finansdepartementet och hade ansvar för de här frågorna. Jag ser heller inte att Moderaterna har lagt något konkret förslag i riksdagen om att sänka avgiften.

Det tycker jag är viktigt att få fört till protokollet, eftersom Erik Andersson är så upprörd i den här frågan.

Anf. 38 ERIK ANDERSSON (M):

Herr talman! Detta är mitt sista inlägg, och då får jag försöka fundera över vad finansministern kommer att säga i nästa inlägg. Jag vill i alla fall börja med att önska en glad och vilsam sommar. Förhoppningsvis ses vi i höst med glada leenden.

Jag kan tänka mig att finansministern kommer att hänvisa till den tidigare borgerliga regeringen, som hon har gjort tidigare. Då har jag ett litet förslag på sommarläsning till finansministern. Det går att hitta på nätet. Det är en sida på Aftonbladet, av alla tidningar här i landet, från den 10 april 2001. Där talar Kjell-Olof Feldt om 90-talskrisen, och där står det: ”S tar på sig ansvar för 90-talskrisen.”

Jag föreslår att finansministern läser detta innan hon hela tiden hänvisar till de borgerliga regeringarna.

Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag hoppas verkligen att också Erik Andersson läser det.

Det kanske vore bra om Erik Andersson tog på sig ansvaret för att vi har en tilläggsavgift på 500 kronor första gången man missar att betala en trängselskatt, eftersom det var Erik Anderssons parti som införde den.

Det kanske vore bra om Erik Andersson tog på sig ansvaret för att man inte löste problemet med momsens för de ideella föreningarna under de år som man satt i regeringsställning. Det vore bra om Erik Andersson tog på sig ansvaret för att vi har de största underskotten i de offentliga finanserna sedan budgetsaneringen.

Erik Andersson bör också ta på sig ansvaret för att vi har en arbetslöshet som har stigit kraftigt under hans tid. Arbetslösheten, ungdomsarbetslösheten och långtidsarbetslösheten har stigit. Erik Andersson bör också ta på sig ansvaret för att skolresultaten faller snabbare än i något annat OECD-land. Erik Andersson bör ta på sig ansvaret för att andelen ungdomar som haft möjlighet att gå på högskola har minskat under de åtta år som de borgerliga regeringarna har styrt.

Jag ser fram emot framtida interpellationsdebatter med Erik Andersson, där han kliver upp i talarstolen och tar på sig ansvaret för alla de misslyckanden som den moderatledda regeringen har stått för under de senaste åtta åren.

Jag önskar naturligtvis interpellanten en glad och trevlig sommar och ser fram att träffas sedan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2014/15:626 om sjukskrivningar hos ungdomsgenerationen

Anf. 40 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Johan Forssell har frågat vilka konkreta initiativ socialförsäkringsministern tänker ta för att förebygga framtida sjukskrivningar hos ungdomsgenerationen samt om ministern är beredd att verka för ytterligare undervisning i idrott och hälsa som en åtgärd för att förebygga sjukskrivningar hos unga.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Låt mig inleda med att säga att jag i stort sett delar den problembild interpellanten beskriver. Att förebygga ohälsa är komplicerat och bygger på ett antal olika insatser. Låt mig också säga att jag är glad över att få besvara just denna interpellation, eftersom folkhälsofrågorna under alltför många år fört en undanskymd tillvaro i den politiska debatten.

Min och regeringens utgångspunkt är att hälsa påverkas av socioekonomiska förhållanden och är ojämlikt fördelad i befolkningen. Det förebyggande arbetet mot ohälsa, bland annat mot den ökade psykiska ohälsan och fetman, är en stor utmaning.

Precis som interpellanten säger går det redan hos barn och unga att identifiera personer som senare i livet i högre grad riskerar att drabbas av ohälsa. För att öka möjligheterna att leva upp till målen för verksamheten måste de största barngrupperna i förskolan bli mindre och fritidspedagogiken i fritidsverksamheten stärkas. Grundskolan har enligt läroplanen i uppdrag att sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. Alla elever ska också enligt skollagen ha tillgång till en väl fungerande elevhälsa som främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande. För detta krävs en jämlik skola som kan ge alla barn och unga utbildning av hög och likvärdig kvalitet.

Det pågår även arbete inom Regeringskansliet om hur vi bäst ska kunna motverka stillasittandet och öka den fysiska aktiviteten hos befolkningen i stort, inte minst i gruppen barn och unga.

Ett viktigt beslut som regeringen har fattat är tillsättandet av en kommission för jämlik hälsa. Kommissionens huvudsakliga fokus kommer att vara hälsoskillnader mellan olika socioekonomiska grupper i samhället. Den ska lämna förslag som på kort, medellång och lång sikt kan bidra till att hälsoklyftorna minskar.

Till sist: Det är den här regeringens ambition att sätta idrotten högre på den politiska dagordningen. Idrotten bidrar med mycket till det svenska samhället, och jag bedömer att det finns potential till än mer. Det är min förhoppning att idrottsrörelsen och regeringen ska kunna gå hand i hand i folkhälsoarbetet för att minska hälsoklyftorna. Regeringen har också i vårändringsbudgeten föreslagit ökade anslag till idrottsrörelsen. Detta möjliggör att fler ges möjlighet att idrotta och därmed tillgodogöra sig en bättre hälsa.

Anf. 41 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman, statsrådet! Det är viktigt och bra att vi kan ha den här diskussionen. Jag vill tacka för ett svar som jag i grund och botten instämmer i ganska mycket när det gäller synen på ohälsa och de problem och utmaningar som vi står inför där. Det är också ett ganska långt svar, och det tycker jag är bra.

Det är egentligen bara två problem med svaret utifrån mitt perspektiv. Det ena är att interpellationen handlar om sjukskrivningar och svaret handlar om ohälsa. Det är inte riktigt samma sak, utan det är faktiskt två helt olika saker. Det andra är att den konkreta fråga som jag ställer är kopplad till idrott och hälsa i skolan, om regeringen är beredd att ta upp den boll som alliansregeringen spelade fram om att förstärka skolidrotten. Jag kan inte hitta något svar på det i statsrådets svar, men vi kanske får tillfälle att bena ut det under debatten.

Vi ser i dag tyvärr hur sjukskrivningarna i Sverige ökar. De ökar ganska markant. De har gjort det under ett antal år, i och för sig från en mycket låg nivå. Det finns naturligtvis flera olika faktorer som förklarar det. En viktig pusselbit kom häromdagen, när det konstaterades att Försäkringskassan inte längre kontrollerar vid de tidpunkter man ska kontrollera, vid 90 och 180 dagar. Det är tyvärr alldeles för få som i tid får det stöd och den hjälp som man har rätt till.

Men jag tycker också att man ska ta ett mer långsiktigt perspektiv och fundera över hur vi rustar en ny generation för att klara av arbetslivet och ser till att man går ut med förutsättningar för att kunna jobba också lite längre upp i åldrarna än vad man gör i dag. Lyckligtvis lever vi allt längre i Sverige. Många 65-åringar är i dag piggare än hur det var för bara några år sedan, och vi kommer att behöva arbeta längre upp i åldrarna.

Samtidigt ser vi utmaningar. Vi ser den psykiska ohälsan och även en fysisk ohälsa. Ibland påstås det lite felaktigt, skulle jag säga, att ungdomar inte längre rör på sig. Jag tror generellt sett att man rör på sig mer än tidigare. Men vi ser också en väldig klyvning i ungdomsgenerationen, där allt fler idrottar och motionerar mycket mer än tidigare men där en större grupp än tidigare inte rör på sig över huvud taget.

Visst finns det socioekonomi i detta, som statsrådet nämner. Den viktigaste förklaringen här, när man tittar på forskningen, är föräldrars utbildningsbakgrund. Tyvärr ser vi hur problem går i arv mellan olika generationer.

Då är frågan: Är skolidrotten det som allena kan råda bot på detta? Nej, förmodligen inte, utan det finns jättemycket att göra här, inte minst för att stärka föräldrars ansvar. Man kan göra mycket på politisk nivå, kommunalt, som att se till att det finns grönytor för att kunna idrotta på.

Men skolidrotten har den fördelen att den riktar sig till alla elever. Jag tror att den är viktig, inte minst för de barn och unga som inte får med sig motion och hälsa från hemmet.

En utredning från riksdagens utredningstjänst konstaterade just det jag skriver i interpellationen, att Sverige faktiskt ligger i botten i Europa när det gäller undervisningstid i grundskolan i idrott och hälsa. Till och med i Norden tror jag att vi ligger allra sist. Det är ju inte bra, mot den här bakgrunden.

Alliansen förde i valmanifestet i höstas fram förslaget att göra en ökning av idrott och hälsa. Den borde ha varit ännu större, men det var i alla fall en bra början, att plussa på 100 timmar. Det förslaget hade vi uppe till behandling i höstas. Då valde Socialdemokraterna och Miljöpartiet att rösta nej. Det tycker jag är beklagligt, så jag vill upprepa frågan: Är regeringen beredd att ta initiativ här?

Anf. 42 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tackar för interpellationen. Jag måste dock börja med det som Johan Forssell inledde sitt inlägg med. Han sa att ohälsa inte hänger ihop med ökade sjukskrivningar. Det är någonting som vi är många som har misstänkt länge, nämligen att Moderaterna inte har sett något samband mellan ökad ohälsa och ökade sjukskrivningar. Men det måste vara första gången man så tydligt uttrycker det från riksdagens talarstol.

Det är nog också det som ligger bakom att man under den moderatledda regeringens tid ägnade mer kraft åt att jaga sjuka människor och försämrade villkoren för dem än att faktiskt satsa på att förebygga ohälsa och se till att sjuka människor ska kunna hjälpas tillbaka till ett friskt och arbetsamt liv.

Från regeringens sida ser vi en tydlig koppling mellan ökad ohälsa och ökad sjukskrivning. Vi ser just hälsa som ett oerhört viktigt område att prioritera för framtiden.

Trots att Sverige är ett av världens kanske rikaste och mest välmående länder finns det nämligen skillnader i hälsa mellan olika grupper i samhället. Ett tydligt exempel på det är skillnaden i medellivslängd mellan en kvinna med hög utbildning och en kvinna med kort utbildning. Denna skillnad är i dagsläget drygt fem år. Det är naturligtvis oacceptabelt. Denna skillnad på fem år är fem år av liv och möjlighet att vara med nära och kära och möjlighet och rätt att få finnas till.

Men vad som är värre är att denna skillnad mellan just dessa olika grupper dessutom har ökat med nästan ett helt år under de senaste 15 åren. Utvecklingen går med andra ord åt fel håll.

Därför har regeringen nu satt upp ett mål om att de påverkbara hälsoklyftorna ska utjämnas inom en generation. Som ett medel för att nå detta mål har vi nu också tillsatt en kommission för jämlik hälsa som under två års tid ska arbeta med frågan och belysa samtliga politikområden för att man ska se vilka åtgärder som behöver vidtas på kort, medellång och längre sikt för att komma till rätta med detta.

Detta är en av de allra största utmaningar som vi står inför. Jag får ändå tolka de övriga delarna i Johan Forssells inlägg som en vilja till att vara med och bidra till denna diskussion och att man också från Moderaternas sida vill prioritera kampen mot ohälsan och kampen för en bättre hälsa mycket mer än förut. Det är glädjande.

Det som vi har kunnat konstatera från internationella forskningsstudier och kommittéer, inte minst den kommitté som var upprinnelsen och inspirationen till regeringens uppsatta mål, den så kallade Marmotkommissionen, är just att om man ska kunna främja hälsa och kunna bygga långsiktigt måste man satsa på barn och unga.

Vi vet att vi i Sverige har en god grund för detta. Vi har barnvårdscentraler, som på sätt och vis är unika i sitt slag och som omfattar alla barn. Vi har en stor medvetenhet om detta i skolan, och det är väldigt många barn och unga som idrottar. Men vi kan inte slå oss till ro och säga att vi är nöjda med denna utveckling. Vi vet nämligen att i relativt många andra länder är just stillasittande, övervikt och fetma några av de största folkhälsoutmaningarna.

Jag tror att vi kan komma åt en del av detta genom att diskutera hur skolidrotten fungerar. Vi vet att väldigt många av dem som kanske allra mest behöver skolidrott, och som inte har samma möjligheter att idrotta på sin fritid, av olika skäl inte heller idrottar i skolan. Det beror kanske på att idrottsundervisningen ibland kanske inte är anpassad tillräckligt mycket eller att den är för ensidig för att locka barn och unga. Det borde vara en fråga att diskutera. Det vet jag också görs på Utbildningsdepartementet.

Men till detta ska också läggas den dagliga motionen, som skolan skulle kunna bidra med varje dag året om.

Anf. 43 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Jag tycker i grund och botten att dessa hälsofrågor är för viktiga för att man hela tiden ska identifiera skillnader mellan partierna. Kanske skulle man ibland tjäna på att se lite grann till vad det är som förklarar oss. Jag tror inte att skiljelinjen här egentligen går mellan ett eller annat parti utan att det nog mer handlar om de människor i olika partier som har fokus på dessa frågor och de som inte har det. Det är i alla fall min inställning här.

Sedan finns det mycket annat som vi kan diskutera, argumentera och kanske till och med bråka om ibland. Men detta borde vara viktigare än så.

Därför blir jag lite bekymrad när jag hör Gabriel Wikström stå i denna talarstol och hitta på vad jag har sagt. Det var nämligen det som statsrådet just nu gjorde. Jag sa att ohälsa kopplat till sjukskrivningar är två olika saker – det är det faktiskt – inte att de inte har någonting med varandra att göra. Men det är faktiskt två olika saker.

Nu går vi snart på sommarledighet. Jag kan då skicka med Gabriel Wikström följande fundering: Hur kommer det sig egentligen att sjukskrivningarna ökar så mycket i Sverige och att de har fluktuerat över tiden, när vi samtidigt ser att hälsoläget i Sverige ligger ganska konstant? Det är till och med så att vi lever längre nu än vi gjorde tidigare. Det kan vara en liten sommaruppgift.

Men nog om detta. Jag delar mycket av det som statsrådet säger här. Jag skrev några saker som statsrådet sa: satsa på barn och ungdomar, jämlik hälsa, låt oss inte slå oss till ro.

Problemet här är att Gabriel Wikström inte funderar på vad som blir konsekvensen av det. Konsekvensen borde vara att göra någonting här och nu, inte bara att tillsätta kommissioner och skjuta detta framåt i tiden.

Här finns faktiskt ett förslag som vi vet skulle vara mycket positivt för just de barn och ungdomar som Gabriel Wikström riktar sig till, alla de barn som inte får med sig idrott och motion hemifrån. De riskerar, om utvecklingen fortsätter, att drabbas av problem med knän, axlar och så vidare. De behöver mer fysisk aktivitet.

En kommission som ska sitta ned och titta på frågorna kanske inte är fel. Men jag skulle också vilja uppmana regeringen att titta på allt arbete som har gjorts. Detta är ett område som är mycket tydligt forskningsbelagt redan i dag. Jag bistår gärna i så fall, om det är där skon klämmer, genom att kanske skicka en del av denna information.

Jag tycker verkligen att det vore mycket positivt om vi inte bara begravde detta i nya utredningar utan att vi faktiskt gjorde någonting åt det här och nu. Dessa problem kommer nämligen inte att bli mindre.

Jag vill upprepa min fråga till Gabriel Wikström: Varför valde regeringen, mot den positiva ambitionsnivå och de höga ambitioner som statsrådet skriver om i svaret, ändå att rösta nej till det konkreta förslag som låg på riksdagens bord om att nu förstärka undervisningen i idrott och hälsa i grundskolan? Vad var förklaringen till det?

Anf. 44 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tror att det är mycket viktigt att se att den här regeringen jobbar långsiktigt. Hälsoproblemen måste ses i ett långsiktigt perspektiv. Vi saknar tyvärr kunskap om samverkande faktorer mellan olika politikområden. Vi saknar tillräckligt välutvecklade modeller för att till exempel kunna genomföra mer av sociala investeringar för att kunna göra insatser tidigt i hälsofrämjande riktning med mera. Det är därför vi tillsätter en kommission för jämlik hälsa.

Men samtidigt som detta sker, och samtidigt som vi har blicken riktad mot framtiden och vad vi behöver göra inom några år för att uppnå målet om att sluta de påverkbara hälsoklyftorna, sker det naturligtvis också mycket här och nu.

Det som jag kan nämna när vi talar om just stillasittande är till exempel de 32 miljoner extra som regeringen har anslagit till idrottsrörelsen. Det är pengar som absolut kommer att gå till att främja integration men som också kommer att bidra till att grupper av ungdomar som i dag är underrepresenterade när det gäller idrottsverksamhet ska få ökad tillgång till idrottsverksamhet. Detta i sin tur leder naturligtvis till ökad fysisk aktivitet, vilket i sin tur främjar en bättre hälsa hos dessa ungdomar.

Till detta ska också läggas de tilläggsdirektiv som regeringen lade fram i februari till Utredningen om genomförande av EU:s tobaksdirektiv, som handlar om att se hur vi kan skapa fler rökfria miljöer, hur vi kan minska exponeringen för barn och unga av till exempel cigaretter och hur vi kan se till att färre barn och unga börjar röka och därmed kan se fram emot ett längre och mer hälsosamt liv. Det är några av de saker som regeringen har gjort i närtid och som naturligtvis kommer att få stor effekt på den framtida hälsan.

Jag välkomnar att Johan Forssell och Moderaterna vill tala om folkhälsa. Det har inte varit uppenbart under den tid som Moderaterna var det ledande partiet i den förra regeringen, då folkhälsofrågorna fick en mycket undanskymd roll och man verkade vilja hänföra detta helt till individens fria val. Det var ingenting som hade med politik och samhälle att göra.

Jag välkomnar alltså att Moderaterna uppenbarligen svänger om i den här frågan och ser folkhälsofrågorna som viktiga. Jag ser också fram emot fortsatta diskussioner på området. För att frågorna ska kunna diskuteras på djupet – för att det inte ska bli bara en interpellationsdebatt då och då utan för att vi ska komma framåt – är det dock viktigt att inte stirra sig blind på enskilda lösningar som riskerar att inte alltid leda framåt.

Ett sådant exempel är just mer idrottsundervisning. Det är möjligt att det skulle kunna bidra till en bättre folkhälsa, men samtidigt vet vi – vilket jag sa i mitt tidigare inlägg – att ett stort problem i skolan i dag är att väldigt många unga som skulle behöva mer idrottsundervisning inte går på den idrottsundervisning som finns redan i dag. Det kanske är för att den inte är tillräckligt anpassad för deras behov eller för att den är för ensidig och inte tillräckligt utvecklad. Detta är en fråga att diskutera.

En annan fråga att diskutera är det uppdrag skolan redan i dag har, nämligen att främja fysisk aktivitet varje dag vid sidan av idrotten. Också detta vet vi sker i ett fåtal skolor, medan de flesta skolor inte främjar detta på ett sådant sätt att det leder till en bättre hälsa. Det vore mer intressant att diskutera, och här har vi sagt att förutsättningarna för fritis behöver förbättras men också att samarbetet mellan idrottsrörelsen och skolan skulle kunna öka i syfte att främja en bättre hälsa.

Anf. 45 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Om jag var i Gabriel Wikströms kläder skulle jag nog vara lite försiktig med att ta upp just de ekonomiska anslagen till idrottsrörelsen. Där har det så sent som i valrörelsen ställts ut omfattande löften, och bilden man får när man talar med många i idrottsrörelsen är att regeringen inte alls har nått upp till det man har lovat. Det skulle jag alltså vara lite försiktig med.

Den här interpellationen har dock egentligen en annan utgångspunkt. Frågan är snarare hur vi når dem som inte omfattas av idrottsrörelsen. Det handlar om dem som i dag inte idrottar – de som inte spelar fotboll, går på

ridning eller tränar hockey. Det är just för de barnen och ungdomarna jag tror att idrott och hälsa i grundskolan är så viktig, för det är ett obligatorium för dem. Det är väldigt svårt att nå dem på något annat sätt, och för dem spelar det här stor roll.

Jag delar uppfattningen att vi inte bara behöver mer idrottsundervisning utan också bättre undervisning. Vi behöver modernare undervisning och, skulle jag säga, mer av lek och att testa på – kanske lite mindre tävling, helt enkelt. Det finns även rapporter från Skolinspektionen som tyder på det.

Vi ska *prata* folkhälsa, säger Gabriel Wikström. Visst kan vi prata, men skiljelinjen i den här debatten verkar vara huruvida vi ska prata om det eller göra någonting. Det jag har fört fram är det konkreta initiativ för att förstärka undervisningen i idrott och hälsa med 100 timmar som faktiskt låg på bordet. Med all respekt är detta inget man behöver studera så mycket mer, för det är redan forskningsbelagt; vi har till och med gjort en del omfattande experiment på det i det här landet – med tydliga resultat. Vad vi kan se är att det inte bara leder till att barn och ungdomar blir friskare och att det minskar risken att drabbas av sjukdomar utan också att det leder till att man presterar bättre i skolan.

Jag välkomnar diskussionen om rökning och allt sådant, men jag vill för tredje gången upprepa min fråga. Varför valde regeringen och regeringspartierna att rösta nej till initiativet om mer idrott i skolan?

Anf. 46 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag upplever att jag har svarat på den fråga Johan Forssell ställer för tredje gången. Däremot kan jag poängtera det jag sa i mitt tidigare inlägg, nämligen att det är viktigt att se detta i ett sammanhang och i ett mycket bredare perspektiv än att tro att man med en quickfix i form av enbart fler timmar idrottsundervisning i skolan ska kunna lösa den stora utmaning vi står inför när det gäller att förbättra hälsan hos våra barn och unga.

Detta är ett arbete som måste bedrivas brett, på flera politikområden, men det är också ett arbete som kräver att vi gör saker och ting annorlunda än i dag. Det gäller idrottsundervisningen, där vi som sagt verkar vara överens om att den ibland kanske är för ensidig och ibland kanske riktad mot ungdomar som redan i dag idrottar utanför skolan. Det handlar också om hur skolan skulle kunna främja fysisk aktivitet även på de stunder man inte har en schemalagd idrottsaktivitet.

När det gäller de löften om höjda anslag som Socialdemokraterna gav idrottsrörelsen och svenska folket i valrörelsen står vi fast vid dem. Vi har nu börjat med det första steget mot att uppfylla dessa löften, med 32 miljoner extra i år. Det kommer sedan att växlas upp till 64 miljoner från och med nästa år. Detta är första gången sedan 2009 som idrottsrörelsen får ökade anslag, så om jag var Johan Forssell skulle jag nog vara lite försiktig med att peka finger åt regeringen i den här frågan. Jag skulle nog i stället se till att Moderaterna uppdaterade sin egen idrottspolitik innan man klandrade ned på vår.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 47 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Penilla Gunther har frågat mig när den nationella planen för sällsynta diagnoser kommer att vara på plats och därmed kunna bidra till en samordning av insatser över landet och jämlik vård för dessa patientgrupper. Penilla Gunther har även frågat mig om jag är beredd att i Nordiska ministerrådet driva frågan om nordiskt samarbete om sällsynta diagnoser för att verksamheten ska permanentas.

Det finns många skäl att uppmärksamma de särskilda problem som personer med sällsynta sjukdomar möter. Sällsyntheten innebär särskilda utmaningar både för vården och för andra samhällsaktörer som dessa personer och deras anhöriga kommer i kontakt med.

Det är sjukvårdshuvudmännens ansvar att se till att personer med sällsynta diagnoser får den goda vård de har rätt till. För de enskilda landstingen är det en utmaning att tillgodose detta eftersom den speciella kompetensen kring en viss sjukdom kanske finns i ett annat landsting än det egna. Därför är det intressant att det nu bildas särskilda centrum för sällsynta diagnoser i flera sjukvårdsregioner.

Genom den särskilda nationella funktionen för sällsynta diagnoser, som inrättades 2012, bidrar staten till utvecklingen av bland annat den vård som erbjuds denna målgrupp. Funktionen bedrivs för närvarande av Ågrenska stiftelsen på uppdrag av Socialstyrelsen. Uppdraget omfattar alla samhällsinstanser som personer med sällsynta diagnoser kommer i kontakt med, men under perioden 2015–2017 prioriteras verksamhet som bidrar till ökad samordning av hälso- och sjukvårdens resurser för just denna målgrupp.

Den utveckling vi nu ser i sjukvårdsregionerna är i stor utsträckning en följd av det arbete funktionen har bedrivit. Socialstyrelsen har nu i uppdrag att till våren 2016 ta fram ett förslag på hur funktionens arbete ska organiseras efter 2017. Målsättningen är att bidra till en långsiktigt hållbar struktur för frågor som rör samhällets insatser för personer med sällsynta diagnoser. Det pågår även ett utredningsarbete kring den högspecialiserade vården som i viss mån också berör vården för personer med sällsynta diagnoser. Utredningen lämnar sitt betänkande i november i år.

Det bör vidare nämnas att kroniska sällsynta sjukdomar även omfattas av regeringens särskilda satsning på att förbättra vården för personer med kroniska sjukdomar. Satsningen pågår till och med 2017.

Inom Nordiska ministerrådet pågår för närvarande ett arbete med syfte att utveckla samarbetet på hälsoområdet. Ett av de prioriterade områdena är samarbetet kring sällsynta diagnoser. En arbetsgrupp har tillsatts som under 2015 ska lämna förslag angående ett nordiskt nätverk kring sällsynta sjukdomar. Erfarenheterna från samarbetet kring Rarelink kommer naturligtvis att vara centrala i det arbetet. Jag är dock i dagsläget inte beredd att uttala mig mer exakt om hur det fortsatta samarbetet ska se ut. Det är något som de nordiska länderna gemensamt ska komma överens om, och frågan bereds nu inom ramen för det nordiska samarbetet.

Det är naturligtvis viktigt att samhällets insatser för personer med sällsynta sjukdomar samordnas på ett effektivt sätt. Som jag här har redogjort för pågår arbete som rör denna målgrupp.

Anf. 48 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Jag ber redan nu om ursäkt; jag är lika förkyld i dag som jag var förra fredagen när jag stod här i interpellationsdebatter. Jag får dock tacka så mycket för svaret, till att börja med – även om jag inte är nöjd. Jag ska förklara varför.

Det är ju så här: EU-kommissionen kom med ett direktiv till de europeiska länderna om att komma fram med nationella planer för personer med sällsynta diagnoser. Det har att göra med att de här personerna väldigt ofta möter oförstående läkare till att börja med, och det är svårt att få rätt diagnos eftersom det är så små patientgrupper. När de väl har fått sin diagnos behandlas de ändå inte lika i respektive land.

De nationella planerna är till för att hela behandlingen och hanteringen av de här patientgrupperna ska fungera. Det innebär alltså även någon tanke om särsläkemedel, vilket många av de här grupperna behöver. Vi vet att det är förenat med stora kostnader och framför allt mycket lidande för många av de här personerna. Det handlar om genetiskt betingade diagnoser, och föräldrar får barn med diagnoser som ingen i närheten tidigare har sett. De växer upp, och det berör verkligen hela familjen, skolan, omgivningen och allt.

Därför är det intressant att man redan före 2010 på nordisk nivå började fundera kring detta med sällsynta diagnoser. Nordiskt välfärdscenter skrev en rapport 2010 om det nordiska samarbetet.

Sedan påbörjades arbetet med Könberg rapporten 2013, och 2014 marknadsfördes den. Där finns ett avsnitt med om sällsynta sjukdomar, som det står där. Nu heter det egentligen sällsynta diagnoser. I rapporten har man tyvärr också blandat ihop det med ovanliga tillstånd, vilket jag på nordisk nivå har påpekat inte stämmer.

Det register som finns på nordisk nivå, så kallat Rarelink, rare diseases, beror på ett samarbete som har funnits i många år av frivillig art. Men det är ett register för att just veta vilka diagnoser som finns i de nordiska länderna. Det är viktigt att hanteringen av registret upprätthålls och följs upp av intresserade läkare och myndighetspersoner.

Jag blir så frustrerad, för det här är diagnoser som alltid kommer att finnas. Det är ingenting som faller bort. Det är inte så att människor helt plötsligt tappar sin diagnos. Det här registret måste finnas och räknas som ett kvalitetsregister för de här patientgrupperna. Varför har då inte de organisationer som driver denna verksamhet förtjänat mer än projektmedel? Den drivs med projektmedel, trots att registret uppenbarligen behövs. Det finns ett Orphanet, en databas på europeisk nivå, men på nordisk nivå behöver vi ha det här samarbetet.

Precis som statsrådet har redogjort för i sitt svar finns det en grupp som arbetar med det här. Då frågar jag naturligtvis: Hur långt har man kommit? Varken arbetet med nationella planer eller systemet med kvalitetsregister verkar ju ha kommit framåt. Hur går det med arbetet? Vad görs egentligen?

Anf. 49 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill passa på att tacka Penilla Gunther för interpellationen.

Som Penilla Gunther påpekar är det här ett område som kommer att finnas för all framtid. Därför är det viktigt att hitta strukturer som fungerar långsiktigt. Samtidigt är det viktigt att ha respekt för att det är ett komplext område. Inte minst med tanke på sjukvårdens decentraliserade struktur i Sverige är det viktigt att de långsiktiga strukturerna skapas under ordnade former. Det är bland annat därför som Socialstyrelsen nu har fått uppdraget att ta fram ett förslag om hur arbetet med funktionen som Ågrenska för närvarande har ska kunna organiseras efter 2017.

Precis som Penilla Gunther tar upp och som jag sa i mitt svar pågår det en beredning inom det nordiska samarbetet. Jag kan inte ge någon exakt tidsplan här i dag. Däremot kan jag säga att bara det att beredningen pågår visar att frågan är oerhört viktig och att vi försöker komma framåt för att lösa några av de frågeställningar som Penilla Gunther tar upp.

Penilla Gunther hänvisar till rådsrekommendationen att medlemsstaterna helst senast 2013 skulle upprätta och genomföra planer eller strategier på en lämplig nivå eller undersöka lämpliga åtgärder för att säkra tillgången till vård av hög kvalitet för patienter med sällsynta sjukdomar. Men vi kan konstatera att hittills är det bara tre länder – Frankrike, Spanien och delvis Bulgarien – som har implementerat sådana planer. Om detta beror på ett stort ointresse från många medlemsstater eller om de, liksom i Sveriges fall, har valt att gå vidare vid sidan om organiserade, fastlagda planer kan jag inte uttala mig om. Jag kan bara konstatera att de flesta medlemsstater hittills har gjort olika och att planer bara har implementerats i ett fåtal av dessa.

Därmed är det naturligtvis inte sagt att vi inte ska ha en plan för detta område eller att den diskussionen inte är intressant. Men jag tror som sagt att det är viktigt att se det som redan görs i dag, inte minst inom ramen för Ågrenska. Nu handlar det om att koncentrera sig på att förhandlingarna inom det nordiska samarbetet går framåt men också om att Socialstyrelsen i lugn och ro får arbeta med sitt uppdrag. Vi ser nu fram emot att en närmare plan presenteras under 2016 för hur den här funktionen ska kunna finnas kvar efter 2017.

Anf. 50 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Visst kan man göra saker utan att ha de nationella planerna i bakgrunden. Men jag tror att det hade varit bra om Sverige, som är ett utvecklat land på många områden, hade gått före här, inte minst på nordisk nivå. Vad jag förstår har vi den mest livskraftiga intresseorganisationen, Förbundet för sällsynta diagnoser, som är väldigt aktiv. Nu har man också dragit igång ett samarbete på nordisk nivå mellan de organisationer som ändå finns, även om de är små i de andra länderna.

När det gäller det påbörjade arbetet med centrum för sällsynta diagnoser, CSD, vid universitetssjukhusen i Sverige har det, som jag har påpekat i min interpellation till statsrådet, på något sätt gått i fel ordning, helt enkelt lite bakvänt. I stället för att kartlägga vilket patientunderlag man har, vilka diagnoser det finns och vilka som har de största vårdbehoven har man vid universitetssjukhusområdena tittat på vad de har där. Då blir det ju i alla fall ingen nationell samordning för de här små patientgrupperna.

Då är min fråga: Vad tänker statsrådet göra åt att man kan behandlas olika över landet, trots att det bara finns ett hundratal eller knappt det i de här patientgrupperna? I 21 olika landsting kan patienterna hanteras olika, trots att vi får specialistfunktioner. Så kan inte tanken vara. Jag tycker att vi är ett för litet land för att hantera speciellt de här grupperna på det viset.

När det sedan handlar om EU-nivån kan jag berätta att jag som enda politiker i förra veckan var inbjuden till ett expertmöte i Bryssel, eftersom jag har visat intresse för de här frågorna. Det var jätteintressant. Jag träffade bland annat en dam som är med i expertgrupper för EU-kommissionen för de här frågorna, både rare diseases och orphan medicinal products.

Där pratade man jättemycket om det stora engagemang som finns för de här grupperna, för de har inte varit tillräckligt synliga förut. Man säger: Ordnar vi det bra för de här svåra grupperna blir det egentligen bra för alla patienter, för det här är så svårt att om vi lyckas med det här lyckas vi med det mesta, och inte minst med finansieringen av såräkemedlen orphan drugs.

Även om det nu finns en utredning på TLV som har fått detta som ett tilläggsuppdrag har vi ett problem som jag vill uppmärksamma statsrådet på och som man också borde lyfta på nordisk nivå, nämligen att det är för få patienter med sällsynta diagnoser över hela Norden för att man ska splittra upp det per land, för kostnaden blir så hög. Om det gick att lösa det på nordisk nivå genom bra samarbetsavtal kring de här patientgrupperna skulle alla tjäna på det. Det gäller inte minst de sjukhus och enskilda läkare som kämpar men ibland inte får tillstånd att ge den bästa medicinen till sin patient med sällsynt diagnos därför att den anses kosta för mycket. Det har varit uppmärksammat i medierna, inte minst den senaste veckan.

Anf. 51 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag håller med om att samordningen mellan de olika sjukvårdsregionerna i syfte att främja mer jämlik vård behöver förbättras. Det gäller inte bara vården av sällsynta diagnoser utan den högspecialiserade vården generellt.

Därför pågår det ett utredningsarbete som kommer att vara klart under hösten. Det handlar om hur man bättre ska kunna klara av samordningen och hur man ska fördela en del av den högspecialiserade vården på ett bättre sätt över landet, just med utgångspunkt i att Sverige är ett litet land med relativt få fall som kräver riktigt högspecialiserad vård och att vi därför behöver organisera det på ett bättre sätt.

Jag ser fram emot detta utredningsarbete. Jag tror att det kommer att leda till en bra diskussion om hur vårt sjukvårdssystem är organiserat och för vem det finns till. Min förhoppning är att vi relativt snart ska komma fram till konkreta åtgärder som leder till en förbättrad samordning.

I detta arbete är det viktigt att se det som Penilla Gunther tar upp och som är kärnan i resonemanget: Vem är sjukvården till för? Många gånger finns det en uppfattning inte bara hos allmänheten utan hos sjukvårdspolitiker och delar av professionen att normen i sjukvården är en patient som kommer in med ett benbrott eller en infektion, får en behandling och går frisk därifrån.

Vi vet dock att 80–85 procent av sjukvårdens resurser går till människor som lider av olika kroniska sjukdomar, och givetvis tar patienter med sällsynta sjukdomar en stor del av dessa resurser.

Därför håller jag helt med Penilla Gunther. Kan vi skifta perspektivet inom hälso- och sjukvården till att normen i framtiden utgörs av de patientgrupper som lider av kroniska sjukdomar och har de största behoven kommer det att bli bra för alla patienter.

Detta är givetvis ett arbete som kommer att behöva göras brett. Det handlar om den högspecialiserade vården, men det handlar minst lika mycket om att se över vilka styrsystem vi har i hälso- och sjukvården i dag.

Jag tror att vi styr alldeles för mycket mot kvantitet. Oavsett vilka behov man har som patient får man sig tilldelad en kvart eller tjugo minuter med läkaren, vilket passar en del men långt ifrån alla.

Kan vi hitta system som styr mer mot kvalitet och som främjar en behovsanpassad hälso- och sjukvård kommer det i hög utsträckning att gynna den grupp vi debatterar.

Låt mig avsluta mitt inlägg med att åter understryka för Penilla Gunther och kammaren att det givetvis inte räcker med de generella insatser och utredningar vi gör, utan vi måste se denna specifika grupp och vilka specifika behov och förutsättningar som finns. Därför pågår detta utredningsuppdrag från Socialstyrelsen. Vi ser också över vilka lärdomar vi kan dra av det uppdrag som Socialstyrelsen redovisade 2012 där man hade en del idéer om hur man skulle komma vidare i arbetet med denna specifika grupp.

Anf. 52 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Jag delar statsrådets uppfattning att ersättningssystemen i vården är viktiga. I Sverige har vi sett exempel på att kliniker och mottagningar tjänar på att folk kommer tillbaka så ofta som möjligt. Det är helt galet.

Vi vill givetvis se att människor blir friskare, att de får hjälp och att de kommer vidare i livet. En sjukdom eller skada som gör att man går till doktorn ofta beror ju på något som måste åtgärdas, och såklart vill man se resultat.

Jag önskar att vi kunde se mer resultat av medicinsk forskning som går att använda, inte minst kring när det gäller diagnoser men över huvud taget i vården, så att människor som går genom vårdsystemet mår bättre även om de har en kronisk sjukdom och en sällsynt diagnos. Det måste vara målet, och då har ersättningarna stor betydelse.

Som ordförande i välfärdsutskottet i Nordiska rådet är jag bekymrad över samarbetet mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet. Det behöver förbättras i dessa frågor. Jag vill gärna påpeka det för statsrådet så att han kan ta med det till ministerrådet. Det är ingen idé att vi jobbar med samma saker på bägge håll, utan det är bättre att vi samordnar verksamheterna. Det tror jag att vi alla tjänar på. Kunskapen blir då större, och jag tror att vi behandlar de offentliga medlen bättre.

Anf. 53 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag hör att det finns flera beröringspunkter mellan mig och Penilla Gunther när det gäller såväl sällsynta diagnoser som sjukvården i stort. Jag ser fram emot att fortsätta diskussionen om vad vi kan göra på nordisk nivå när det gäller sällsynta diagnoser och hur vi kan få ett bättre fungerande sjukvårdssystem i stort i vårt land.

Prot. 2014/15:115
12 juni

Svar på
interpellationer

Det är viktigt att påpeka att det redan pågår arbete om sällsynta diagnoser. Vi har bland annat uppdraget till Socialstyrelsen som ska se över hur man på lite längre sikt kan jobba med dessa frågor. Vi har också erfarenheter från det uppdrag som Socialstyrelsen presenterade 2012 att ta med oss. Jag håller dock helt med om och är övertygad om att mer behöver göras på detta viktiga område.

Låt mig avsluta med att tacka för en bra interpellationsdebatt och önska Penilla Gunther och herr talmannen en trevlig sommar.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 11 juni

2014/15:694 Antalet flygplatser i Stockholm

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2014/15:695 Statsrådets syn på flygplatserna Arlanda och Bromma

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2014/15:696 Nivån på myndighetsavgiften för flyget

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2014/15:697 Besked om restaurangmomsen

av *Erik Andersson* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2014/15:698 Effektivitet och god hushållning med skattebetalarnas pengar

av *Erik Andersson* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2014/15:699 Tydliga besked om skatterna

av *Niklas Wykman* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2014/15:700 Regeringens nya skatt på grön el- och solcellsanläggningar

av *Erik Andersson* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2014/15:701 Utvärdering av sänkningen av arbetsgivaravgifterna

av *Helena Bouveng* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2014/15:702 Uppenbart ogrundade ansökningar

av *Johan Forssell* (M)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2014/15:703 Tydlig minskning av antalet arbetslösa ungdomar

av *Niklas Wykman* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2014/15:704 Fritidspengens betydelse för folkhälsan och demokratin
av *Helena Bouveng* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

Prot. 2014/15:115
12 juni

2014/15:705 Effekter av regeringens politik på kvinnors yrkesliv
av *Helena Bouveng* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 11 juni

2014/15:648 Uppsägningen av filmavtalet
av *Cecilia Magnusson* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2014/15:649 Utnämningmakten
av *Sofia Arkelsten* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2014/15:650 Oklara besked om äldreboende
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2014/15:651 Kortare väntetider för cancervård
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:652 Ökad kvalitet i cancervården
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:653 Utbildningsstöd till familjehemsplacerade barn
av *Thomas Finnborg* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2014/15:654 Kinnekullebanan
av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

§ 14 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 11 juni

2014/15:632 Ökad solidaritet i mottagandet av asylsökande i Europa
av *Mikael Cederbratt* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2014/15:115 § 15 Kammaren åtskildes kl. 11.07.
12 juni

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

CLAES MÅRTENSSON

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 2 Anmälan om granskningsrapport	2
§ 3 Ärende för hänvisning till utskott	2
§ 4 Ärenden för bordläggning.....	2
§ 5 Svar på interpellation 2014/15:583 om kvinnors och barns situation i Palestina	3
Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	3
Anf. 2 AMINEH KAKABAVEH (V)	4
Anf. 3 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	5
Anf. 4 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	5
Anf. 5 AMINEH KAKABAVEH (V)	6
Anf. 6 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	7
Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	7
Anf. 8 AMINEH KAKABAVEH (V)	8
Anf. 9 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	9
§ 6 Svar på interpellation 2014/15:673 om Kubas utveckling	9
Anf. 10 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	9
Anf. 11 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	10
Anf. 12 AMINEH KAKABAVEH (V)	11
Anf. 13 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	12
Anf. 14 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	12
Anf. 15 AMINEH KAKABAVEH (V)	14
Anf. 16 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	14
Anf. 17 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	14
Anf. 18 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	15
§ 7 Svar på interpellation 2014/15:593 om otryggheten för företagare.....	15
Anf. 19 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	15
Anf. 20 HELENA BOUVENG (M)	16
Anf. 21 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	16
Anf. 22 HELENA BOUVENG (M)	17
Anf. 23 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	18
Anf. 24 HELENA BOUVENG (M)	18
Anf. 25 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	18
§ 8 Svar på interpellation 2014/15:595 om momsens och de ideella secondhandbutikerna	19
Anf. 26 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	19
Anf. 27 ERIK ANDERSSON (M)	19
Anf. 28 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	20
Anf. 29 ERIK ANDERSSON (M)	20

Anf. 30 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	20
Anf. 31 ERIK ANDERSSON (M)	20
Anf. 32 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	21
§ 9 Svar på interpellation 2014/15:597 om straffavgiften för obetald träningskatt	21
Anf. 33 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	21
Anf. 34 ERIK ANDERSSON (M)	21
Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	22
Anf. 36 ERIK ANDERSSON (M)	23
Anf. 37 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	23
Anf. 38 ERIK ANDERSSON (M)	23
Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	24
§ 10 Svar på interpellation 2014/15:626 om sjukskrivningar hos ungdomsgenerationen.....	24
Anf. 40 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	24
Anf. 41 JOHAN FORSSELL (M)	25
Anf. 42 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	26
Anf. 43 JOHAN FORSSELL (M)	27
Anf. 44 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	28
Anf. 45 JOHAN FORSSELL (M)	29
Anf. 46 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	30
§ 11 Svar på interpellationerna 2014/15:669 och 670 om nordiskt samarbete om sällsynta diagnoser	31
Anf. 47 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	31
Anf. 48 PENILLA GUNTHER (KD).....	32
Anf. 49 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	33
Anf. 50 PENILLA GUNTHER (KD).....	33
Anf. 51 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	34
Anf. 52 PENILLA GUNTHER (KD).....	35
Anf. 53 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	35
§ 12 Anmälan om interpellationer	36
§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar	37
§ 14 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	37
§ 15 Kammaren åtskildes kl. 11.07.	38